

SEIKKAILUKASVATUKSELLINEN PÄIVÄ VANTAANJOELLA

Elämyspedagoginen näkökulma

Juha Soikkeli

W22468

Opinnäytetyö

kevät 2015

Diakonia ammattikorkeakoulu, Diak Etelä

Järvenpään toimipiste

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Soikkeli, Juha. Seikkailukasvatuksellinen päivä Vantaanjoella; elämyspedagoginen näkökulma. Diak Etelä, Järvenpää, kevät 2015, 55 s., 2 liitettä.
Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK)

Toteutin opinnäytetyöni yhteistyössä lastensuojelun sijaishuollon yksityisen toimijan kanssa. Opinnäytetyö muodostuu kesällä 2014 yhteistyökumppanin kanssa toteuttamastani toiminnallisesta produktiosta sekä sen arviointiraportista. Tavoitteenani oli toiminnallisia menetelmiä hyödyntäen saada aikaiseksi elämyksellistä ja sopivan haastavaa yhdessä tekemistä, joka sisältäisi toiminnan ohella mahdollisuuksia yhteisöllisyyden ja luottamuksellisen vuorovaikutuksen rakentumiselle lastenkodin nuorten ja heidän ohjaajiensa välille. Toiminnallinen osuus toteutettiin merellä ja jokiympäristössä yhden päivän pituisena melontaretkenä SUP-melontalautoja välineenä käyttäen. Tautateoria työlle tuli toisilleen rinnakkaisista elämyspedagogiikan ja seikkailukasvatuksen sekä edellisiin sisältyvän voimautumisen käsitteistä.

Produktion arviointia varten hankin aineistoa käyttämällä toimintatutkimuksen lähestymistapaa, teemahaastattelua, havainnointia, päiväkirjaa sekä videointia. Melontaan keskittyvän toiminnallisen päivän videomateriaalista koostin videokertomuksen (digitarinan), johon mukana olleet nuoret osallistuivat kuvaamalla sekä vaikuttamalla videon lopulliseen muotoon editointivaiheessa. Videotyöskentelyn merkitys liittyi yhteisen kokemuksen jälkireflektointiin sekä kokemuksen muokkaamiseen sellaiseen muotoon, jota katsomalla nuori voi halutessaan palata kokemukseensa jälkeensä.

Tutkimuksen tapauskohtaisen luonteen vuoksi produktion arviointikertomus ei ole yleistettävissä sellaisenaan. Arviointikertomus vahvistaa kuitenkin seikkailukasvatuksen tutkimuksen valtavirran tuloksia, joiden mukaan seikkailukasvatuksen vaikutukset ja tuloksellisuus nähdään lähes pääsääntöisesti positiivisina. Työotteena seikkailukasvatuksen mahdollisuudet näkyvät ensisijaisesti yhteisen toiminnan myötä syntyneissä ihmissuhteissa (Linnossuo 2007, 205).

Asiasanat: Elämyspedagogiikka, seikkailukasvatus, lastensuojelu, voimaantuminen

ABSTRACT

Soikkeli, Juha

Experiential Learning Day on Vantaa River. 55 p., 2 appendices. Language: Finnish. Järvenpää, Spring 2015. Diakonia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services. Degree: Bachelor of Social Services.

My thesis was a qualitative study. It was realized in cooperation with a private foster care unit for children. The thesis consisted of this evaluation report and a production which was implemented in the summer of 2014. The aim of my thesis was to plan and implement an experiential day for two children and their supervisors working in child protection. The purpose of my thesis was to create natural interaction between the children and their mentors utilizing operational methods. The active day was implemented on the river and sea surroundings. The excursion lasted for one day and included paddling with Stand Up Paddling boards.

Theoretical framework focuses on the concepts of experiential pedagogy and outdoor education. In documentation and data acquisition methods I used the theme interviews, observation and video recording. The day was filmed with camcorders and the filmed material was utilized later by using a video workshop method with the children. Making video in the workshop was aimed to work as an helping instrument for the reflection of the day as well as a recollection of our common experiences.

This thesis is a case study research and is not for that reason generalized. However, this evaluation report confirms the results of general research referring to the positive effects of Outdoor education. The potentialities of Experiential adventure -based activities are seen especially in the progress of group work skills and interpersonal relationships. (Linnossuo 2007, 205.)

Keywords: Outdoor education, Experiential learning, Experiential pedagogy, Child protection, Empowerment

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	5
2 LASTENSUOJELU	7
3 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	9
3.1 Seikkailutoiminnalliset menetelmät.....	9
3.2 Elämypedagogiikka ja seikkailukasvatus	10
3.3 Reflektointi	12
3.4 Voimauttava digitarina konstruktion muotona	13
3.5 Voimautuminen	14
4 TAVOITTEET	15
5 ARVIOINTIMENETELMÄT	16
5.1 Toimintatutkimus.....	16
5.2 Teemahaastattelu	16
5.3 Videointi.....	17
5.4 Havainnointi	17
6 TOIMINNAN KUVAUS	19
6.1 SUP-melonta.....	19
6.2 Opinnäytetyöprosessin aikataulu.....	20
6.3 Hankkeen valmistelu ja resurssit.....	21
6.4 Tutkimus- ja kuvauslupa	21
6.5 Turvallisuus.....	22
6.6 Produktion tapahtumaympäristö	23
7 PROJEKTIPÄIVÄKIRJA.....	24
8 TOIMINNAN ARVIOINTI.....	30
8.1 Aineiston käsitteellinen jäsentäminen.....	30
8.2 Elämyksellisyys ja turvallisuus	33
8.3 Seikkailutoiminnallinen haaste, yhteistyö ja ihmissuhteet.....	35
8.4 Reflektio, tunteet, digitarina ja voimautuminen	38
8.5 Eettiset ratkaisut	41
9 POHDINTA	43
LÄHTEET	48
LIITTEET	53

1 JOHDANTO

Lastensuojelun piirissä olevien lasten määrä on enemmän kuin kaksinkertaistunut reilussa vuosikymmenessä. Vuoden 2013 aikana avohuollon asiakkaina oli lähes 90 000 lasta ja nuorta. Uusia asiakkaita oli 43,3 prosenttia (38 477). Edelliseen vuoteen verrattaessa avohuollon asiakasmäärä kasvoi kaksi prosenttia. Vuoden 2013 aikana kiireellisesti sijoitettuja lapsia oli 4 202, määrän kasvaessa 6,6 prosenttia edellisestä vuodesta. Kiireellisesti sijoitettujen lasten määrä on kasvanut tasaisesti vuodesta 2005 lähtien. Huostassa olleita lapsia oli 10 735 ja kokonaisuudessaan kodin ulkopuolelle sijoitettuna oli 18 022 lasta ja nuorta vuoden 2013 aikana. Yli puolet huostassa olleista lapsista oli sijoitettuna sijaisperheisiin vuoden 2013 lopussa. Sukulais- tai läheisperheisiin oli sijoitettu lapsista yli 12 prosenttia. Lastensuojeluilmoituksia oli tehty kokonaisuudessaan 64 471 lapsen kohdalla. Lasta kohden lastensuojeluilmoituksia tehtiin 1,7 vuonna 2013. (THL, tilastoraportti 2014.)

Samanaikaisesti erityisopetuksessa sekä lasten- ja nuorten psykiatriassa niin sanottujen erityislasten määrä on jatkanut kasvuaan. Aineellinen vauraus on yltäkyläisempää kuin koskaan aiemmin, mutta toisaalta ihmisten eriarvoistuminen laajenee ja syvenee. (Bardy 2013, 3.) Lastensuojelun kasvaneiden asiakasmäärien taustalta löytyy useita syitä. Suojelun tarve on lisääntynyt ja raportit kertovat lasten pahoinvoinnin lisääntyneen. Yhteiskunnalliset lapsiperheiden tilanteeseen vaikuttavat tekijät liittyvät elinkeino- ja ikärakenteen muutoksiin, sosioekonomisiin edellytyksiin sekä työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen haasteisiin. Vaikka toistaiseksi voimassa oleva huostaanotto on periaatteessa tarkoitettu väliaikaiseksi toimeksi, käytännössä kyse on kuitenkin pitkäaikaisesta huolenpidosta, ja epävarmuus sen kestosta saattaa leimata lapsen arkea. (Heino 2013, 85 – 88.)

Opinnäytetyön aiheen suunnittelu sai alkunsa lastensuojelun työharjoitteluni aikana keväällä 2013. Tuolloin lastensuojeluyksikössä ilmaistiin kiinnostus toteuttaa toiminnallisuuteen perustuva yhteistyöprojekti. Noihin aikoihin työharjoittelupaikassani kiinnitettiin erityistä huomiota omaohjaaja-työmenetelmän sekä tavoitteellisten toiminnallisten menetelmien hyödyntämiseen. Lastensuojelun kohdalla meneillään oleva toimintaympäristön muutos (avohuollon palveluiden sekä ehkäisevän lastensuojelutyön painottaminen) näkyi yksikön toiminnan kehittämisessä sekä tulevaisuuden suunnitelmissa. Laitoshoidon paikkoja oltiin vähentämässä ja palvelutarjontaan oltiin lisäämässä avohuollon perhekuntoutuspalveluja joiden kysynnän nähtiin olevan kasvussa.

Lastensuojelussa työtä tehdään ihmisten parissa. Työ perustuu yhteyksien rakentamiseen ja inhimillisiin kohtaamisiin. Palvelujen vaikuttavuudella lastensuojelussa on yhteys henkilöstön ja palvelujen määrälliseen riittävyyteen sekä laadullisiin tekijöihin. Lähiyöntekijöiden pätevyys ja kokeneisuus, osaaminen sekä riittävyys ja saatavuus vaikuttavat lastensuojelun kokonaisuudessa. Suhdeperustaisuus vaikuttaa vahvasti työn kaikilla tasoilla. (Heino 2013, 102 – 103.)

Opinnäytetyössäni olen suunnitellut elämys- ja seikkailupedagogiikan viitekehystä hyödyntävän elämyksellisen päivän kahdelle lastensuojelun laitoshuollon pitkäaikaisessa sijoituksessa olevalle nuorelle ja kahdelle heidän kanssaan ohjaustyötä tekeväälle sosiaalialan ammattilaiselle. Opinnäytetyön toteutus hyödyntää toimintatutkimuksellista lähestymistapaa. Työhön sisältynyt toiminnallinen päivä toteutettiin kesällä 2014. Produktia edelsi pitkä suunnitteluvaihe, joka sisälsi aiheen teoria- ja tietoperustaan tutustumista, välineiden ja toteutukseen liittyvien vaihtoehtojen käytännön kokeiluja sekä produktin valmistelua yhdessä yhteistyökumppanin kanssa. Produktin toteutustavaksi valikoitui melontaretki, joka toteutettiin SUP-laudoilla. Halusimme kokeilla jotakin uutta toiminnallista menetelmää, joka samalla innostaisi nuoria ottamaan vastaan seikkailukasvatuksellisen haasteen.

Elämyspedagoginen seikkailutoiminta muodostaa opinnäytetyöni teoreettisen viitekehysten. On hyvä pitää mielessä, että menetelmä on ennen muuta väline, jonka avulla pyritään saavuttamaan jokin tavoite. Lastensuojelun kontekstissa se voi olla esimerkiksi vuorovaikutukseen liittyvä yhteistyösuhteen rakentuminen, asiakkaan kuulluksi tuleminen tai kohtaamisen tukeminen. Menetelmän käytön tarkoitus voi olla selkeyttää tilannetta ja toimia keskustelun apuvälineenä tai muutoksen vauhdittajana. (Kaikko & Friis 2013, 112.)

2 LASTENSUOJELU

Lastensuojelun palvelujärjestelmän tulee nojata pitkäjänteiseen palvelustrategiaan. Järjestämisvastuu lastensuojelussa on kunnalla, mutta kunta voi tuottaa palvelut myös yhteistyössä toisten kuntien kanssa. Kunta voi olla jäsenenä säätiössä tai kuntayhtymässä. Se voi myös hankkia palveluja yksityisiltä palveluntuottajilta kuten yrityksiltä, järjestöiltä tai valtiolta. Tavoitteena on tarjota lapselle ja hänen perheelleen parhaiten sopivia tukitoimia ja palveluja, ja että kunta, yhteistyökunnat sekä muut palveluntuottajat voisivat ennalta varautua palvelutarpeisiin. Yksityisten palveluntuottajien palveluvalikoima ulottuu laajuudessaan ennaltaehkäisevästä työstä sijaishuoltoon ja jälkihuoltoon sekä tuen ja palvelujen kehittämiseen. Väestöpohjan tulee olla riittävän suuri lastensuojelun palvelujen järjestämiseksi, eri alojen asiantuntemus ja erityisosaaminen sekä monipuolinen palvelutarjonta ja toiminnan jatkuva kehittyminen voidaan turvata. (THL, Lastensuojelun käsikirja, lastensuojelun suunnitelmallisuus 2015.)

Lapsella on oikeus huostaanottoon ja sijaishuoltoon avohuollon tukitoimien ollessa riittämättömiä lasta autettaessa. Kun laissa sille asetetut edellytykset toteutuvat (Lastensuojelulaki 2007, 40§), on huostaanottoon ryhdyttävä. Sijaishuolto tarkoittaa lapsen kannalta hänen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella joko laitoksessa tai sijaisperheessä. Vaihtoehtona on myös lapsen sijoittaminen sukulaisperheeseen. Sijaishuolto ei yleensä ole tarkoitettu pysyväksi. Viranomaisilla on velvollisuus tukea myös lapsen biologisia vanhempia. Tavoitteena tulee olla, että vanhemmat kykenisivät itse huolehtimaan lapsestaan. Vanhemmille laaditaan yleensä oma asiakassuunnitelma, jolla pyritään vaikuttamaan kodin olosuhteiden parantamiseen sekä tukemaan vanhempia heidän kuntoutumisessa. Huostaanotto jatkuu niin kauan, kuin sen edellytykset ovat olemassa ja se on lapsen edun mukaista. Jos huoltajan elämäntilanteessa ei kohtuullisessa ajassa tapahdu lapsen edun mukaista muutosta, pyritään lapsen olosuhteet sijaishuollossa vakiinnuttamaan. (THL, Lastensuojelun käsikirja, huostaanotto ja sijaishuolto 2015.)

Perusteet lastensuojelun asiakkuudelle määritellään yhdessä työntekijän ja asiakkaan toimesta. Samalla periaatteella määritellään myös tavoitteet ja keinot, joilla näihin tavoitteisiin pyritään. Yhteistyöhön vaikuttaa moni seikka, kuten työntekijöiden ja työyhteisön ihmiskäsitys sekä käsitykset vuorovaikutuksesta sekä lasten ja vanhempien välisistä suhteista. Merkityksellisiä ovat myös ammattilaisten työkalupakissa käytössä olevat konkreettiset palvelut sekä menetelmät. Menetelmät ja niiden taustateoriat ohjaavat

työntekijöiden tapoja olla vuorovaikutuksessa. Lastensuojelussa käytettäviä työvälineitä samoin kuin työmenetelmiä on runsaasti. Työvälineet ovat yksittäisiä työtä auttavia välineitä, joita voivat olla esimerkiksi kortit, erilaiset listat, lomakkeet ja tehtävät. Työmenetelmät ovat laajempia kokonaisuuksia, joissa on määritelty prosessia, periaatteita ja tapaa, kuinka menetelmää käytetään. (THL, Lastensuojelun käsikirja, Työmenetelmät ja -välineet 2015.)

Kokonaisvaltaisten työmenetelmien ja työtapojen taustalta löytyy tavallisesti tutkimus- ja kehittämistyötä. Jokaisen menetelmän sisällä voidaan käyttää vielä erilaisia välineitä. Työmenetelmistä suurin osa on sovellettavissa lastensuojelutyön eri vaiheisiin. Monet työmenetelmät ovat vielä toisilleen vaihtoehtoisia tai rinnakkaisia ja sovellettavissa työskentelyprosessin eri vaiheissa. Tärkeämpi asia kuin käytettävä menetelmä on sen sijaan millaisiin tuloksiin menetelmää hyödyntämällä päästään. Menetelmät eivät ole sellaisenaan oikotie positiivisiin muutoksiin. Työmenetelmät ovat työkaluja, joiden käyttäjällä tulee olla lastensuojelutyössä tarvittavia taitoja ja tietoa. Tärkeimpiin taitoihin kuuluu kyky olla asiakkaan kanssa vuorovaikutussuhteessa. Lastensuojelun käsikirjassa (2015) rohkaistaan kokeilemaan erilaisia menetelmiä ja välineitä rohkeasti. Työmenetelmiä ja -välineitä voidaan myös kehittää ja soveltaa omiin käyttötarkoituksiin sopiviksi esimerkiksi käytettävissä olevien resurssien mukaisesti. (THL, Lastensuojelun käsikirja, Työmenetelmät ja -välineet 2015.)

3 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

3.1 Seikkailutoiminnalliset menetelmät

Elämyspedagogiikkaan perustuva seikkailutoiminta on yksilöllistä mutta samanaikaisesti yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen perustuvaa toimintaa, jonka yhtenä tavoitteena on vahvistaa yhteishenkeä, ryhmätoimintataitoja sekä tarjota sopivia haasteita sosio-emotionaaliselle kasvulle (Karppinen 2010, 120; Louhela 2010, 157). Elämyspedagogiikkaan ja seikkailukasvatukseen sisältyviä menetelmiä on kutsuttu vaihtoehtoisiksi menetelmiksi. Vaihtoehtoisuuden katsotaan liittyvän elämys- ja seikkailupedagogiikan teoreettiseen ja tutkimukselliseen nuoruuteen. (Karppinen & Latomaa 2007, 12). On kuitenkin huomionarvoista, että Niemisen (1999, 92 - 94) mukaan Suomessa on toteutettu nuorisotyön parissa retki- ja leiritoimintaa seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan hengessä jo reilun vuosisadan ajan. 1990-luvulle tultaessa nuorisotyössä päädyttiin muuttamaan entisiä rakenteita ja etsimään omaa toimintaa turvaavia työmuotoja. Nuorisotyö hakeutui yhteistyöhön muiden hallinnonalojen kanssa, mikä toteutui muun muassa yhteisinä nuorisotyöttömyyteen ja syrjäytymiseen liittyvinä hankkeina sosiaali- ja koulutoimen kanssa. Nähtiin, että käytössä olleet nuorison yhteiskunnalliseen osallistumiseen liittyneet työmenetelmät olivat uudistamisen tarpeessa.

Aikaisemmin erityisnuorisotyön oli katsottu kuuluvan paremmin nuorisohuollon ja sosiaalitoimen puolelle. Uudessa tilanteessa haluttiin kehittää ongelmakeskeiseen ja sosiaaliseen nuorisotyöhön sopivia menetelmiä. Vähemmän tunnetulle seikkailukasvatuksen käsitteelle oli muodostunut sosiaalinen tilaus, ja seikkailukasvatusta alettiin käyttää esimerkiksi lastensuojelun ja nuorisohuollon terapeuttisena menetelmänä. Nuorisotyön näkökulmasta seikkailutoiminta on nähty nimenomaan ennaltaehkäisevänä työmuotona. Seikkailukasvatuksessa nuorisotyö ja nuorisohuolto löysivät yhteisen toimintamuodon. (Niemi 1999, 92 – 95.)

Seikkailutoimintaa toteutetaan useista eri lähtökohdista, erilaisin toimintamuodoin ja monenlaisin tavoittein. Seikkailutoiminnallisia menetelmiä hyödynnetään esimerkiksi päivähoitossa, koulussa, sosiaalihuollossa, terveydenhuollossa, erilaisten yhteisöjen ja järjestöjen parissa sekä vapaa-ajantoimintana. (Lindholm & Väisänen 2010, 193.) Seikkailutoiminnasta käytettävän käsitteen valinta liittyy usein kohderyhmään, jolle toiminta on suunniteltu. Suomessa puhutaan elämyspedagogiikan ja seikkailukasvatuksen ohella muun muassa seikkailukoulutuksesta, seikkailuterapiasta sekä toiminnalli-

sesta ja kokemuksellisesta oppimisesta. Englanninkielisissä maissa käytettiin aiemmin ”Adventure”-sanaa, mutta nykyisin se on korvattu käsitteillä Outdoor Education tai Experiential Learning. Adventure-sanasta on haluttu luopua, koska sen on koettu herättävän liian voimakkaita ja vääriä mielikuvia toiminnan luonteesta. Suomessakin käsitteiden käytöstä on käyty keskustelua, mutta meillä käytetään seikkailu- sekä seikkailukasvatus käsitteitä niin käytännön toiminnassa kuin tutkimuksessakin. Selityksenä edelliselle voi olla, että Suomessa on korostettu seikkailukasvatusta ammatillisena toimintana niin hoito-, kasvatus-, nuoriso- kuin sosiaalialojen sisällä elämyksellisen seikkailun soveltamisen alkutaipaleelta asti. Seikkailutoiminnan parissa työtä tekevät vierastavat koulukuntaisuutta ja tiukkoja teoreettisia viitekehyksiä. On hyvin tavallista että seikkailukokemuksen tuottaja muodostaa oman käyttöteoreettisen viitekehýksensä henkilökohtaisen historiansa, koulutuksensa ja työkokemuksen kautta. (Linnossuo 2007, 203.) Lindholm ja Väisänen (2010) korostavat, että seikkailullisen toiminnan suunnittelussa ammattilaisen tulisi hyödyntää käytävissä olevaa tietopohjaa erikäisten lasten ja nuorten kehityksellisistä erityistarpeista. Psykkisen kasvun ja kehityksen teorit nähdään tärkeänä ammatillisena tukena kun pohditaan seikkailutoiminnan merkitystä nuoren kehitystä tukevana, terapeuttisena tai mahdollisena kuntoutuksellisenä menetelmänä. (Lindholm & Väisänen 2010, 196 - 197.)

Ammatillisen työorientaation menetelmänä seikkailukasvatuksesta alettiin puhua 1980-luvun lopulta alkaen ja menetelmään liittyviä kokeilu- ja kehittämishankkeita on toteutettu 1990- ja 2000-lukujen aikana eripuolilla Suomea. Seikkailukokemusten vaikuttavuutta on tutkittu maailmalla huomattavasti enemmän kuin Suomessa. Kuitenkin myös Suomesta löytyy aiheeseen liittyviä kehittämishankeraportteja, opinnäytetöitä ja tutkimuksia. (Linnossuo 2007, 201.) Kun seikkailukasvatuksen vaikuttavuutta on tutkittu, ovat niin tutkijat kuin arvioijat päätyneet pääasiassa myönteisiin päätelmiin. Linnossuon mukaan raporteista on kuitenkin vaikea nähdä kuinka lopputuloksiin on päädytty. Osa-syynä tähän voi olla, että esimerkiksi ulkomainen kirjallisuus on paljolti suunnattu niin sanotulle suurelle yleisölle, eikä näin sisällä kovin tarkkaa tutkimusraportointia. Seikkailukasvatukselliset prosessit on kuitenkin kuvattu kirjallisuudessa hyvin, joka helpottaa itse toiminnan suunnitteluun ryhtymistä. (Linnossuo 2007, 205.)

3.2 Elämyspedagogiikka ja seikkailukasvatus

Suomen ensimmäisen elämys- ja seikkailupedagogiikan alaan liittyvän väitöskirjan (Karppinen 2005) teoriapohja perustuu kasvatustieteellisten teorioiden ja seikkailukas-

vatuksen käytäntöjen vertailuun. Pulkamon (2007) mukaan nykyinen seikkailukasvatukseen ja elämyspedagogiikkaan liitettävä kirjallisuus tai tutkimuspohja ei anna seikkailukasvatukselle sellaisia teoreettisia perusteluja, jotka eivät olisi nähtävissä jo ennestään muissa laajemmissa ihmisen kasvatusta, ryhmäkäyttäytymistä tai kehittymistä koskevissa teoreettisissa näkemyksissä. Seikkailukasvatuksessa on käytännössä piirteitä niin behaviorismista, dialogisuudesta, sosiaalipedagogiikasta, humanistis-konstruktionistisesta kasvatuskäsityksestä sekä tutkivasta oppimisesta tai samanaikaisesti kaikista edellä mainituista lähestymistavoista. (Pulkamo 2007, 499.) Nykypäivän nuorisotyön painotukset, kuten sosiaalinen vahvistaminen, osallisuuden ja voimautumisen tukeminen sekä nuorten aktiivisen roolin painottaminen vahvistavat humanistis-konstruktionistisen näkökulman merkitystä. Humanistis-konstruktionistinen työote pohjaa erityisesti tasa-arvoiseen vuorovaikutukseen, ihmisen subjektivisuuden ja kasvupyrkimysten kunnioittamiseen sekä erilaisten tilanteeseen ja nuoriin liittyvien kasvatuksellisten ratkaisujen yhteiseen etsimiseen. (Hakala 1999, 57 - 60.)

Karppisen (2005) mukaan seikkailu- ja elämyspedagogista toimintaa on vaikea määrittellä tyhjentävästi. Yhteistä kaikille käytössä oleville käsitteille on kuitenkin, että ne kaikki viittaavat elämysten ja yhteistoiminnallisuuden kautta saatavaan iloon, toiminnallisuuteen, tavoitteelliseen kasvuun, virkistykseen ja oppimiseen. Pedagogiikkaan liittyy sanana oletus oppimiseen ja kasvatuksellisuuteen pyrkivästä toiminnasta. Elämyspedagogiikan tulisi korostaa taitojen ja tietojen sijaan ihmisenä kasvamista, johon liittyy yhteisön merkittävä vaikutus yksilön kasvuprosessin kannalta. Tämä tarkoittaa, että ryhmässä koettuihin elämyksiin liittyy olennaisesti myös palautteen antaminen ja saaminen sekä kokemusten ja elämysten kautta itsestä oppiminen niin yksilönä, ryhmän jäsenenä kuin sosiaalisena toimijana. (Karppinen 2005.)

Perttulan (2007, 61) mukaan hyvän yksilön kehittymistä tukevan elämyspedagogisen toiminnan lähtökohtana ei tulisi liiaksi korostaa kokemusten jakamista tai kielellistämistä, me-henkeä tai yhteisöllisyyttä eikä myöskään reflektiivistä tai pohtivaa työskentelyä. Toiminnan ei tarvitse hänen mukaansa olla uusien tilanteiden luomista, eikä yritys tietoisesta muutoksesta käynnistämiseksi. Ihanteellista olisi, jos tavoitteiden asettelu aloitettaisiin lähtökohtaisesti yksilön omasta elämäntilanteesta, eikä aivan uusien tilanteiden, virikkeiden tai herätteiden luomisesta. Toiminnan lähtökohtana tulisi olla ihmisen tukeminen kokemaan iloa mistä tahansa hänelle tärkeästä asiasta ja häntä tulisi tukea sen tunnistamisessa. (Perttula 2007, 61.)

Elämyksellisiä ja toiminnallisia menetelmiä on hyödynnetty mm. osana sosiaalikasvatustajakoulutusta 1980-luvun alkupuolelta lähtien. Varsinaisesti seikkailukoulutuksen saaneita ohjaajia on koulutettu mm. Suomen seikkailukoulutuksen Tuki-Kota ry:n toimesta Turussa ja Peräpohjolan opistossa Torniossa. Koulutuksen kehitystyöhön ovat osallistuneet mm. Mannerheimin lastensuojeluliitto, Suomen Outward Bound ry, opetusministeriö sekä monet kunnat. (Karjalainen & Lehtonen 2007, 161.) Keskustelua elämyspedagogiikan hyödyntämisestä on vaikeuttanut menetelmän yhteisen perustan ja käsitteistön keskeneräisyys. Alan ammattilaiset näkevät, että elämysten ja kokemusten avulla tapahtuva opiskelu, kasvu, oppiminen ja kuntoutuminen tulee nähdä enemmän ihmisen kasvuprosessina kuin yksittäisinä toiminnallisina tuotoksina. (Karppinen & Latomaa 2007, 12 - 15.)

3.3 Reflektointi

Monet seikkailutoimintaa menetelmänä työssään hyödyntävät korostavat reflektoinnin tärkeyttä osana elämyksellisen toiminnan toteutusta (Pulkamo 2007, 508 & Louhela 2010, 157). Pulkamon (2007, 508) mukaan seikkailun ja seikkailukasvatuksen eron voi kiteyttää siihen, kuinka paljon toimintaan sisältyy kokemuksista keskustelua tai niiden tarkastelua muilla tavoin. Reflektioprosessi voidaan kuvata toteutuneen toiminnan tarkasteluna, prosessina johon kuuluvat kokemuksen mieleen palauttaminen, tunteiden huomioon ottaminen ja kokemuksen uudelleenarviointi (Karppinen 2010, 121).

Roger Greenaway (1993,13) jakaa reflektoinnin neljään eri vaiheeseen: Ensimmäisessä vaiheessa kokemuksen kertaamisessa tarkastellaan mitä toiminnassa tapahtui. Toinen vaihe on kokemuksen laadun ilmaiseminen, millainen kokemus oli? Millaisia tunteita siitä heräsi? Kolmannessa vaiheessa kokemusta tutkitaan analyyttisesti ja rationaalisesti: Mitä opimme? Oliko suunnitelma toimiva? Neljäs vaihe pitää sisällään uusien toimintojen ja tavoitteiden kehittelyä sekä mahdollista kokeilua ja soveltamista aiemmin koetun pohjalta. Greenawayn (1993, 8-11) mukaan reflektoinnin onnistumiselle on eduksi jos siihen liitetään erilaisia menetelmiä. Keskustelun lisäksi reflektointiin voidaan liittää esimerkiksi draamaa, tarinallisuutta, valokuvien katselua tai havainnollistavia jänaharjoitteita. Ilman reflektiota kokemukset voivat jäädä yksittäisiksi hetkiksi, jolloin myös toiminnan merkitys oppimisen ja persoonallisen kasvun kannalta voi jäädä ohueksi ja toissijaiseksi (Pulkamo 2007, 509).

Karppisen (2007) mukaan elämyspedagogiikkaan liittyy läheisesti konstruktivinen oppimiskäsitys, jossa koettu elämys voidaan nähdä opetus- tai oppimistapahtuman kaltaisena prosessina. Koettu elämys avataan, tulkitaan ja mahdollisesti käsitteellistetään sekä luodaan tapahtuneen avulla uusia merkityksiä. Käytännössä kyse on reflektiosta, koettujen elämyksien jäsentämisestä, tapahtuman tietoiseksi tekemisestä. Jokaisella ihmisellä on oma tapansa nähdä asioita, muodostaa niistä oma konstruktio. Reflektion kautta on mahdollista rakentaa todellisuutta aikaisemmin muodostuneita konstruktioita tarkentaen. (Karppinen 2007, 88 - 89.)

Seikkailuun ja elämyksellisyyteen liitetään joskus myös arvaamattomuus. On varauduttava myös siihen, että kokemus voi olla osallistujalle negatiivinen. Tästä johtuen tunteiden tunnistaminen ja käsittely on erityisen tärkeää kokemusten reflektointivaiheessa. Tiedetään myös, että seikkailukokemusten vaikutukset eivät välttämättä tule esiin välittömästi. Usein kokemusten prosessointi ja vaikutukset tiedostetaan vasta tapahtuneen jälkeen. Kokemukset voivat olla monitasoisia. Ne voivat myös erota huomattavasti toisistaan. (Karppinen 2005, 38.) Toiselle puron ylitys on kokemuksena erittäin jännittävä, kun toiselle melontaurakka läpi järvenselän tuntuu arkipäiväiseltä toiminnalta. Käytännössä on hyvin todennäköistä, että ei ole olemassa tilannetta tai elämystä, jossa kaikki tarkoittavat kokemallaan samaa asiaa (Perttula 2007, 53).

3.4 Voimauttava digitarina konstruktion muotona

Karppisen (2007, 88) mukaan 2000-luvun pedagogiikan suuntauksille on yhteistä tiedonkäsitys, jonka mukaisesti tieto on yksilön tai sosiaalisen yhteisön rakentamaa eikä sellaisenaan siirrettävissä olevaa objektiivista heijastumaa maailmasta. Puhutaan konstruktivisesta tiedonkäsityksestä. Oppiminen tai käsityksien muokkaaminen ei tällöin ole tiedon passiivista vastaanottamista, vaan oppiminen on oppijan aktiivista kognitiivista sekä sosiaalista toimintaa. Konstruktiossa tapahtumille tai asioille luodaan oma todellisuus. Jokaisen tapa nähdä asioita on oma konstruktionensa. (Karppinen 2007, 88 – 89.)

Opinnäytetyöni yksi tavoite oli, että kuvatun videomateriaalin työstäminen digitarinaksi (Kumpulainen 2011) elokuvallisen videon muotoon olisi osa toimintamme reflektioprosessia. Mahdollisimman paljon nuorten kuvaama ja muokkaama digitarina toimisi näin nuorten omana konstruktiona yhteisestä kokemuksestamme. Videoinnin ja digitarinan teon tavoitteina oli toimia paitsi vuorovaikutusta edistävänä ja osallistavana myös nuo-

ria mahdollisesti voimaannuttavana kokemuksena. Elokuvallisen digitarinan tekeminen haastaa videokuvaamaan sekä antaa myös mahdollisuuden jälkeinpäin tehtyihin havaintoihin tapahtuneesta.

3.5 Voimautuminen

Käsitteellä empowerment on useita suomenkielisiä variaatioita, mutta käytän Lehtosen (2011) ja Savolaisen (2005) tapaan voimautumisen käsitettä opinnäytetyössäni. Voimautuminen on Voimauttava valokuva-menetelmän luoja, Miina Savolaisen tekemä lyhennelmä Siitosen (1999) suomennoksesta voimaantumisen. Siitonen tarkoittaa voimaantumisen sisäistä voimantunnetta, jolla hän tarkoittaa omia voimavaroja ja vastuullista luovuutta vapauttavaa tunnetta. Sisäisen voimantunteen saavuttamisen hän katsoo heijastuvan myönteisyytenä sekä positiivisena latauksena henkilön voimavaroista puhuttaessa. Edellisellä Siitonen näkee myös yhteyden hyväksyvän ja luottamuksellisen ilmapiirin ja arvostuksen kokemiselle. Voimaantunut ihminen haluaa yrittää parhaansa ja ottaa vastuuta itsensä ohella myös toisista ihmisistä. Vapaus tukee vastuun ottamista ja molemmat sekä vapaus että vastuu ovat yhteydessä turvalliseksi koettuun ilmapiiriin, jossa koetaan myös arvostusta, kunnioitusta ja luottamusta. (Siitonen 1999, 61 – 78.)

Ketolan (1995, 85 - 86) mukaan käsitettä empowerment on vaikea määritellä tyhjentävästi, mutta asian olemassaolo on kyllä tunnistettavissa. Ilmiötä voi lähestyä esimerkiksi käänteisesti powerlessness-käsitteen kautta. Powerlessness-sanasta voidaan myös käyttää useita suomennoksia, kuten voimaton, avuton, kykenemätön tai tehoton. Empowerment tarkoittaa tällöin jotain sellaista tilaa, jota henkilöllä ei ole juuri tuolloin. Powerlessness-tilaa voidaan kutsua voimattomuudeksi, opituksi avuttomuudeksi, vieraantumiseksi, elämänkontrollin menettämiseksi tai monin tavoin kykenemättömyydeksi. Jokaisella ihmisellä voidaan ajatella olevan kyky empowerment-käsitteen tarkoittamaan tilaan, mutta kaikki eivät saa kaipaamaansa vapautusta kyvyllään. Jos kyky saataisiin vapautettua, elämän eri osa-alueiden hallintaan vapautuisi enemmän resursseja. (Ketola 1995, 85 – 86.)

4 TAVOITTEET

Opinnäytetyöni tavoitteena on ollut toteuttaa elämys- ja seikkailupedagoginen seikkailuprojekti. Pyrkimyksenä oli painottaa nuoren aktiivista roolia, tukea nuoren osallisuutta, voimautumista sekä sosiaalista vahvistamista. Pulkamo (2007) korostaa, että elämyspedagogisesti ajatellen toiminnan kasvatuksellinen suunta ja merkitys näkyy ennen kaikkea siinä, miten mukana olleet nuoret ovat itse toiminnan kokeneet ja millaisia merkityksiä he sille antavat. (Pulkamo 2007, 499 - 503.)

Seikkailukasvatuksellisen työtteen tuloksellisuuden katsotaan liittyvän yhteisen toiminnan kautta kehittyviin ihmissuhteisiin. Yhteisen tekemisen ja kokemusten jakamisen myötä tutustutaan ja pyritään luomaan pohjaa luottamukselle. Katsotaan, että kehittynyt luottamus ohjaajaan sekä ryhmään mahdollistaa henkilökohtaisen sitoutumisen sekä luo perustaa kasvatukselle ja kasvulle. Ryhmän yhteydessä seikkailukasvatuksen merkitys voidaan nähdä vuorovaikutustaitojen kehittämisessä sekä antamiseen, saamiseen ja jakamiseen liittyvien positiivisten kokemusten määrän lisääntymisessä. Yksilön kohdalla onnistuneen seikkailukasvatuksen vaikutuksia on voitu nähdä itsetunnon, itsetuntemuksen ja elämänhallinnan kohentumisena. Seikkailutoimintaan kuuluu yllätysten ja muutosten mahdollisuus, eikä lopputulosta siksi voi aina täysin ennakoita. Toiminnalle luodaan kuitenkin aina kohderyhmän tarpeiden ja tilanteen mukaiset tavoitteet. Usein oivallukset ja ajatukset seikkailukokemusten vaikutuksista tulevat mukana olleille vasta jälkeempään. Toiminnan välittömät vaikutukset liittyvät usein ennen muuta ilmapiirissä ja yhteishengessä havaittuihin muutoksiin. (Linnossuo 2007, 204 - 206.)

Henkilökohtainen tavoitteeni oli hankkia tietoa elämyspedagogisten toiminnallisten menetelmien hyödyntämisestä sosiaalialalla sekä päästä käytännössä kokeilemaan ja soveltamaan opinnäytetyöhön valitsemani menetelmiä. Yhteistyökumppanin tavoite produktiolle liittyi ennen muuta siitä saatavaan kokemukseen, ja siihen miten siirtää kokemuksen kautta saavutettu tieto myös muiden ohjaajien käytettäväksi, niin että mahdollisimman moni nuori pystyisi osallistumaan vastaavanlaiseen toimintaan. Haastatteleamalla nuoria selvitin mukana olleiden nuorten itselleen asettamia tavoitteita ja toiminnan herättämiä ajatuksia. Kerron näistä produktin arvioinnin yhteydessä luvussa kahdeksan.

5 ARVIOINTIMENETELMÄT

5.1 Toimintatutkimus

Sovellan opinnäytetyössäni kvalitatiivisen toimintatutkimuksen lähestymistapaa, jossa päällimmäisenä tarkoituksena on tutkia ja kehittää ihmisten välistä yhteistoimintaa. Toiminnan käsitteellä toimintatutkimuksessa tarkoitetaan sosiaalista toimintaa. Toimintatutkimuksen tutkimusprosessiin liittyy olennaisesti reflektiivisyys. Reflektiivisen ajattelun avulla on tavoitteena päästä uudenlaiseen toiminnan ymmärtämiseen ja sitä kautta kehittää toimintaa paremmaksi. Heikkisen (2007) mukaan toimintatutkimusta ei voida kutsua varsinaisesti tutkimusmenetelmäksi. Toimintatutkimus on enemmänkin tutkimusstrateginen lähestymistapa, jossa käytetään muita tutkimusmenetelmiä välineenä. Tunnusomaista on toiminnan ja tutkimuksen yhtäaikaisuus sekä pyrkimys saavuttaa suoraa sekä käytännöllistä hyötyä tutkimuksesta. Toimintatutkimuksen tavoitteena ei ole ainoastaan tutkiminen vaan samanaikaisesti toiminnan kehittäminen. Toimintatutkimuksessa myös tutkimusmenetelmät on mahdollista nähdä vähittäin muuttuvina ja koko tutkimusprosessi eräänlaisena oppimisen prosessina niin metodien käytön kuin tutkittavan kohteen suhteen. (Heikkinen 2007, 196 - 201.)

5.2 Teemahaastattelu

Teemahaastattelu perustuu joukkoon asioita, joista haastattelija haluaa haastateltavien kanssa keskustella. Kun mietitään teemoja haastatteluun, on tärkeää huomioida tutkimuksen tavoite sekä tutkimuskysymys, johon haetaan vastauksia. Tutkimuskysymys määrittää tutkimuksen kokonaisuutta ja antaa pohjan haastattelukysymysten esittämiselle. Kysymysteemojen ideointi voi perustua luovaan ideointiin, aihepiirin tuntemukseen sekä sopiviin teorioihin. (Eskola & Vastamäki 2007, 34.)

Eskola ja Vastamäki (2007, 36 - 37) antavat Ikkunoita tutkimusmetodeihin I kirjassa esimerkkejä teemoittelun lähtökohdiksi. Teemarunko alateemoineen antaa haastattelulle jäsenystä. Teemahaastattelun tukena voidaan hyödyntää myös Mind map- menetelmää, jonka miellekartasta on varmistettavissa, missä kohdin haastattelussa ollaan menossa. Valmistauduin haastatteluihin laatimalla pääteemoihin perustuvan kysymysrungon, joita täydensin tarkentavilla apukysymyksillä tai pääteemoihin liittyvillä alateemoilla, joiden avulla teemoja pilkotaan pienemmäksi ja helpommin vastattaviksi.

Haastattelut toteutin kahdessa osassa. Tein haastattelut kaikille osallistujille eli kahdelle nuorelle ja heidän ohjaajilleen. Haastattelin nuoret yksilöhaastatteluin ennen retkipäivää sekä retkipäivän ja videon teon jälkeen. Projektissa mukana olleet kaksi ohjaajaa haastattelin ensin yhdessä ja retken jälkeen erikseen. Kaikki haastattelut videoitiin, jonka jälkeen litteroin äänitteet. Tämän jälkeen ryhdyin tekemään aineiston analyysiä teemoittelua hyödyntämällä (Eskola & Vastamäki 2007, 42). Teemahaastattelurungot ovat kirjallisen raportin liitteenä.

5.3 Videointi

Videointia käytetään tutkimuksissa tavallisimmin havainnoinnin apuvälineenä. Lindlöfin (1995, 214) mukaan oman työn kehittäminen ja toimintatutkimus ovat tuoneet videoinnin työvälineenä lähemmäksi työn arkea, silloin kun pyrkimyksenä on tarkemmin tutkia ja nähdä, mitä ympärillä todellisuudessa tapahtuu. Videokameran kuljettaminen on nykyisin helppoa. Se on kevyt kuljettaa erilaisissa tapahtumaympäristöissä, ja sen käyttökin on suhteellisen helposti omaksuttavissa. Videointi on tuonut myös tutkimusmenetelmällisesti uutta vakuutta havaintojen tekoon. Samalla se on laajentanut laadullisen tutkimuksen mahdollisuutta hankkia luotettavaa tutkimateriaalia. (Vienola 2005.)

Tutkimuksenteon apuvälineenä videokuvauksen kuten muidenkin tiedonhankintamenetelmien pitäisi pohjata tutkimuksen taustateoriaan, joka määrittää millaisia asioita pyritään kuvaamaan. Videokuvausta käyttäessään aineistonhankkija on tavallisesti tutkija itse. Tällöin myös taustateoria ja kuvaus on varmimmin yhdistetty toisiinsa. Tutkijan ei välttämättä tarvitse tai hän ei aina voi itse kuvata tapahtumia, tällöin ryhmän on valittava keskuudestaan joku vuorollaan kuvaajaksi. Teoreettisesti tarkasteltuna videoinnin käyttö perustuu tutkimuksen tavoitteeseen. (Vienola 2005.) Videoinnin etuja on että kuvaaja tai tutkija voi käyttää kameran ja äänen mahdollisuuksia luovasti ja monipuolisesti niin, että esiintyjät voivat valita tärkeäksi katsomansa ja sopivan tavan esitellä kulttuuriaan tai työskentelyään sekä yhtä hyvin liikkuvaa tai paikallaan pysyvää materiaalia. (Lindlöf 1995, 213 – 214.)

5.4 Havainnointi

Opinnäytetyössäni olen hyödyntänyt myös tutkimuspäiväkirjaa, johon olen kirjannut havaintoja, muistiinpanoja sekä ajatuksia tutkimusprosessiin liittyen. Toiminnallinen

opinnäytetyö antaa myös luontevasti mahdollisuuden osallistuvaan havainnointiin, jonka avulla saatua tietoa voidaan kytkeä tutkittavan aiheen kontekstiin (Grönfors 2007, 154). Grönfors (2007) puhuu tutkijan kaksoisroolista. Omassa roolissani oli opinnäytetyöprosessissa tuon kaksoisroolin kaltaisia elementtejä. Olin samanaikaisesti retkelle osallistuja, retkeä luotsaava vastuhenkilö, suunnittelija, kuvaaja sekä havaintojaan tekevä opinnäytetyön tekijä. Grönfors tuo myös esiin havainnointiin metodina liittyvän mahdollisuuden, jonka mukaisesti saatuja havaintoja voidaan yhdistää muilla tavoilla kerättyihin aineistoihin. Havainnointia käyttämällä voidaan syventää esimerkiksi samalta kohderyhmältä kerättävää teemahaastatteluaineistoa. Osallistuva havainnointi tuo aineiston kartuttamiseen myös muut aistit kuten kuulon ja näön. Tällöin se mahdollistaa lisäksi tunteiden huomioimisen joidenkin ilmiöiden ja asioiden taustalla. (Grönfors 2007, 152 - 158.)

6 TOIMINNAN KUVAUS

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus toteutui yhden päivän pituisena melontaretkenä, jonka huolellinen valmistelu vaati kokonaisuutena runsaasti aikaa. Vesillä liikuttaessa turvallisuuteen liittyvien seikkojen huomioiminen on erityisen tärkeä osa valmistautumista. Toiminta ei saa sisältää liiallista riskinottoa eikä se voi olla liian kuormittavaa. Ulkona luonnossa liikuttaessa kaikkea ympärillä tapahtuvaa ei pystytä kuitenkaan täysin ennakoimaan. Vesiympäristössä varsinkin merellä sääolosuhteet ovat aina epävarmuustekijä. Myös muun liikenteen määrä vaikuttaa vesillä liikkumisen turvallisuuden merkittävästi. Tavoitteenani oli suunnitella melottava reitti osallistujien kannalta ympäristöltään turvalliseksi, vaihtelevaksi ja sopivan haastavaksi.

Ensimmäisessä alaluvussa selostan SUP-laudalla melomisen tietämystä. SUP-melonta voidaan nimetä opinnäytetyön yhteydessä myös yhdeksi käyttämäni menetelmistä tai yhtä hyvin yhdeksi produktiossa käytetyistä työvälineistä. Toinen alaluku sisältää opinnäytetyöprosessin tiivistetyn aikataulun, josta on nähtävissä opinnäytetyöni toimintatutkimukselle ominainen prosessinomaisuus. Lisäksi kerron opinnäytetyön toteutuksen kannalta olennaisista teemoista, joita ovat turvallisuus, hankkeen resurssit, produktion toteutusympäristö sekä tutkimus- ja kuvauslupien hankkiminen.

6.1 SUP-melonta

SUP-melonta tulee englanninkielen sanoista Stand Up Paddling, joka suorana suomenoksena kuvaa hyvin juuri sitä, millaisesta vesillä liikkumisen muodosta on kyse. SUP-melonta on tällä hetkellä maailmalla yhä enemmän suosittu vesiturheilulaji. Melontavälineenä SUP-lauta on pohjimmiltaan rinnastettavissa perinteisimpiin melonnassa käytettävään kanoottiin tai kajakkiin. Retkimelontaan soveltuvalla SUP-laudalla melotaan seisten, ja sitä voidaan pienin varauksin käyttää myös koskimelontaan, aalloilla surffaamiseen sekä kalastuskäyttöön. Retkimelontaan soveltuvat laudat ovat pituudeltaan kolmesta neljään metriä ja tilavuudeltaan 200 litraa tai enemmän. Lisävarusteina käytetään karkunarua, säänmukaista vaatetusta sekä tarvittaessa pelastus- tai melontaliivejä ja kypärää. (Suomen Melonta- ja Soutuliitto ry 2015.)

SUP-laudalla melotaan hartioiden levyisessä asennossa, varpaat eteenpäin keskellä lautaa seisoen. Laudan vakaus yllättää ensikertalaisen usein positiivisesti. Laudalla

meloen eteneminen ei vaadi varsinaisesti ennakkotaitoja. Perusmelontatekniikka on helposti omaksuttavissa nopeastikin. Etenkin rauhallisissa vesiolosuhteissa laudan päällä on helppo pysyä. Laudalle on kuitenkin helppo nousta takaisin, jos sattuu päätyämään veden varaan. Laudoissa suositaan karkunaria, joka kiinnitetään laudan perästä melojan nilkan ympärille, jolloin lauta ei pääse karkaamaan hankalissakaan olosuhteissa. (Suomen purjelautaliitto ry 2015.)

6.2 Opinnäytetyöprosessin aikataulu

Solmimme alustavan sopimuksen opinnäyteyhteistyön toteuttamisesta yhteistyökumppanin kanssa keväällä 2013. Halusin tehdä aikataulusta riittävän väljän, jotta pystyin syventymään työn aihepiiriin kiireettä. Kokonaisuudessaan opinnäytetyön valmisteluvaihe vei aikaa reilun vuoden ajan. Suunnitteluvaiheeseen sisältyi aihepiirin tiedonhankintaa ja tarkemman teoreettisen viitekehyksen rakentamista, melontakokemuksen kartuttamista sekä toimintasuunnitelman kirjoittaminen alkuvuodesta 2014. Produktion toteutusta edeltävän kevään aikana esitin opinnäytetyön toimintasuunnitelman seminaarissa, jonka jälkeen sovimme yhteistyökumppanin kanssa tutkimuslupien hakemisesta produktion osallistuvien nuorten kohdalla.

Kesäkuussa 2014 toteutimme ensimmäisen tapaamisen ryhmän kanssa, jonka yhteydessä esittelin alustavan retkisuunnitelman. Lisäksi tein ensimmäiset haastattelut. Heinäkuun alussa kävin melomassa kolme kertaa Itä-Helsingissä tutustuakseni Roihuvuoren ja Itäkeskuksen ympäristöihin. Heinäkuuhun ajoittui tiiviimpää yhteydenpitoa ja suunnitelmien hiomista ennen varsinaista retkipäivää. Samoin sääennusteiden seuraaminen tiivistyi produktion retkipäivän lähestyessä. Retkipäivä päätettiin toteuttaa heinäkuun 30. päivä, jolloin varalla oleva päivä jäi käyttämättä. Retkeä edeltävänä päivänä kävin autolla ajaen läpi kaikki siirtymät vesille lähtöön ja rantautumisiin liittyen. Tällöin tarkistin myös retkipäivän aikataulujen pitävyyden sekä, että olosuhteet vedenlaadun ja rantautumisten suhteen olivat kunnossa.

Elokuun alussa, heti melontaretken jälkeen, kopioin kuvatut videoleikkeet muistitikuille nuorten katsottavaksi. Vein kuvatun videomateriaalin nuorille esikatseltavaksi ja sovimme tarkemmin ajankohdan videon teolle. Videoidusta materiaalista syntyneet digitaaliset saatiin valmiiksi lokakuun aikana, jonka jälkeen toteutimme loppuhaastattelut. Hankkeen arviointi ja raportin kirjoittaminen sekä lopullisen opinnäytetyön julkaisu ajoittuivat keväälle 2015.

6.3 Hankkeen valmistelu ja resurssit

Yhteistyökumppanin taholta täsmentyi kevään 2014 aikana toive projektimme melontapäivän toteuttamisesta lähellä sijaitsevia vesistöjä hyödyntämällä. Tällä tavoiteltiin opinnäytetyössä kokeiltavan melontaretken helpompaa toistettavuutta. Keskusteltuani yhteyshenkilöni kanssa edellä mainitusta toivomuksesta päätimme lähteä suunnittelemaan produktiota erityisesti Vantaanjoen vesistöjen hyödyntäminen mielessä. En ollut aiemmin melonut Vantaanjoella, joten alkukesästä 2014 kävin tutustumassa useampaan kertaan sekä Vantaanjokeen että Itä-Helsingin merialueisiin melontaympäristöinä.

Usein ongelmia elämyksellisen toiminnan toteutuksessa tuottavat ajallisten, taloudellisten sekä taidollisten resurssien mahdollistaminen (Lehtonen, Mäkelä & Pulli 2007, 127 - 138). Olen hyödyntänyt opinnäytetyöni resursseina kiinnostustani ja omaa kokemustani vesillä tapahtuvasta harrastustoiminnasta. SUP-lautaa kokeilin ensimmäistä kertaa keväällä 2009. Harrastustaustani olen hyödyntänyt myös kehitysvammaisten parissa ohjaajan työni kautta.

Melontakalusto eli laudat kolmelle aikuiselle ja kahdelle nuorelle järjestivät yhtä lukuun ottamatta itseltäni sekä yhteistyökumppaniltani. Tämän lisäksi vuokrasin käyttöömmehden lisälaudan melontaretken ajaksi. Retkipäivän rahalliset kuluerät muodostuivat vuokralaudan lisäksi autojen polttoainekustannuksista sekä ruokailuista. Nämä menot oli varauduttu maksamaan yhteistyökumppanin budjetista. Videokuvauksessa käyttämämme kamerat löytyivät itseltäni, joten kustannukset toiminnallisesta päivästä jäivät kokonaisuutena hyvin maltillisiksi.

6.4 Tutkimus- ja kuvauslupa

Tutkimus- ja kehitystyö toteutetaan useasti yhteisössä tai laitoksessa, jossa tutkimustoiminnalta edellytetään erillistä lupaa (Diak 2010, 12). Laadin produktiin osallistuneille nuorille suostumuskaavakkeen tutkimukseen osallistumisesta (LIITE1.) Produktin toimintasuunnitelman valmistuttua sovimme, että yhteistyökumppani hankki luvat myös tutkimukseen osallistuvien nuorten sosiaalityöntekijöiltä sekä lähiomaisilta. Virallisella luvalla varmistin, että tutkimukseen osallistuvilla on tiedossa opinnäytetyön tarkoitus ja sen luonne.

Tutkimuksellisesti tuotteisiin osallistuneiden lukumäärä (neljä henkilöä) on hyvin pieni otos, ja jotta henkilöt eivät olisi tunnistettavissa, olen päättänyt käyttää tekstissäni O-kirjainta kun viitataan tuotteissa mukana olevaan ohjaajaan sekä vastaavasti N-kirjainta kun viitataan mukana olleeseen nuoreen. Lisäksi toiminnan arvioinnin luvussa käytän haastatteluiden suorien lainauksien kohdalla H-kirjainta, jolloin viitataan haastattelijan roolissa olevaan opinnäytetyöntekijään.

6.5 Turvallisuus

Elämyspedagogiseen toimintaan voi sisältyä vaaroja tai riskejä, niin fyysisiä kuin psyykkisiä. Mistä turvallisuus muodostuu ja miten samanaikaisesti voidaan toteuttaa elämyspedagogiikan mukaista seikkailullista toimintaa? Lehtosen (1998) mukaan turvallisuuteen kuuluu toisen kuuleminen, huomioiminen, pohtiminen ja vastuun ottaminen. Turvallisuus syntyy erilaisissa tilanteissa monenlaisin tavoin. Turvallisuus ja sen kokeminen ovat kokonaisuus, jossa tilanteesta riippuen painottuu vapaaehtoisuuteen perustuva vastuun ottaminen tai valtuuttaminen. Tekninen riskien hallinta ei aina riitä kun toimitaan ryhmänä yllätyksellisissä tilanteissa. Turvallisuus toiminnassa syntyy etenemällä ryhmän ja sen jäsenten ehdoilla kunnioittavaa kohtaamista noudattaen sekä yksilön vapautta kunnioittamalla. (Lehtonen 1998,104.)

Turvalliseen toteutukseen liittyy joissain tapauksissa myös riittävä määrä teknistä tietämystä, kokemusta sekä asiantuntijuutta, joiden olemassa olo voi olla välttämätön edellytys turvalliselle toiminnalle. (Kurtakko 1998,135 – 136.) Retkeä suunnitellessani jouduin arvioimaan omaa osaamistani sekä kokemustani vesillä liikkumisesta ja ryhmän ohjaamisesta. Produktion haasteellisuus tuli esille myös siinä mielessä, että toiminnan toteutukselle oli mietittävä vaihtoehtoja, varasuunnitelmia. Alkuperäisestä suunnitelmasta poikkeamiseen on tärkeää varautua, jos se katsotaan toiminnan aikana esimerkiksi turvallisuuteen tai osallistujien voimavaroihin liittyen tarpeelliseksi.

Melontaretken suunnitteluun ja käytännön toteutukseen olin hakenut lisätietoutta lukiella melontaan sekä vesillä liikkumiseen liittyvää kirjallisuutta. Tutustuin esimerkiksi Melontaturvallisuuden neuvottelukunnan (2012) päivittämään Melonnan turvallisuusohjeistukseen, joka on sovellettavissa kaikkiin melalla liikuteltaviin vesikulkuneuvoihin (Melontaturvallisuuden neuvottelukunta 2012, a.). Tein myös toimintasuunnitelman liitteeksi melontaretkestä turvallisuussuunnitelman (Melontaturvallisuuden neuvottelu-

kunta 2012, c.) sekä riskianalyysin (Melontaturvallisuuden neuvottelukunta 2012, c.). Varauduin myös siihen, että suunnitelmiin tulee mahdollisia muutoksia.

6.6 Produktion tapahtumaympäristö

Melonnan kannalta olosuhteet Vantaanjoella vaihtelevat jonkin verran vuodenaajoista sekä virtaavasta vesimäärästä riippuen. Loppukeväällä, kesällä ja alkukesällä veden ollessa matalalla joen virtaama on tavallisesti vain muutama kuutiometri sekunnissa. Vähäisestä virtauksesta johtuen Vantaanjoella voi meloa molempiin suuntiin. (Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry. 2012 - 2014.) Melontareitit.com (i.a.) sivuston mukaan Vantaanjoen eteläisin osuus on melontareittinä helppo ja sopii aloitteleville melojille. Ympäristönä se on yksi Vantaanjoen suosituimmista melontaosuuksista. Matka taittuu leveässä uomassa, jossa ei ole suurempia virtauksia. (Melontareitit.com i.a.; Rautio 2001, 52.)

7 PROJEKTIPÄIVÄKIRJA

Projektipäiväkirja-luku on luontevasti osa toiminnan kuvausta, mutta sen pituuden vuoksi päädyin erottamaan sen omaksi luvukseksi. Luku päiväkirjaotteineen on melko pitkä suhteessa työn kokonaissivumäärään, mutta se puolustaa paikkaansa ennen muuta kuvauksena, jonka avulla lukijan on helpompi hahmottaa opinnäytetyön toimintaympäristö ja siihen sisältynyt toiminta kokonaisuutena.

Projektipäiväkirja-luku sisältää otteita produktin päiväkirjamerkinnöistä vuoden 2014 toteutuskeväästä syksyn videon teon aloittamiseen asti. Ainoastaan produktion tapahtumaympäristön paikannimet ovat alkuperäisiä ja todenmukaisia. Henkilöiden nimet sekä muut tunnistettavuuteen liittyvät nimitiedot on häivytetty tekstistä, kuten lainsäädäntö (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000/812, 15 §) velvoittaa tekemään.

Toukokuu 15. päivä

Yhteyshenkilöäni lukuun ottamatta en tuntenut osallistujia ennakolta lainkaan. Näin ollen luotin hänen arvioonsa toiminnan soveltumisesta mukaan lupautuneiden nuorten kohdalla. Suunnitteluvaiheen aikana kävimme kyllä keskustelua, jonka perusteella hän päätyi tekemään ratkaisunsa siitä, ketkä nuorista voisivat mahdollisesti hyötyä tämän tyyppisestä toiminnasta eniten juuri tuolloin ja keille siihen osallistuminen olisi samalla kertaa mieluisaa. Halusin tavata nuoret heti alkukesästä, jotta pystyisin heitä kuultuani viemään retken suunnittelun päätökseen hyvissä ajoin.

Puhelinkeskustelu yhteyshenkilön kanssa: Sain kuulla, että nuorten luvat ovat nyt kunnossa. Kerroin, että olisi tärkeää tavata reissuun lähtijöiden kesken vielä ennen heinäkuun toteutusta. En ole vielä tavannut nuoria enkä toista mukaan lähtevää ohjaajaa. Olisi tärkeää vähän kuulla, mitä nuoret itse ajattelevat retkelle osallistumisesta ja kuinka paljon heillä on melontakokemusta. Sovimme yhteisestä tapaamisesta 25.6 klo 10. Tarkoitus on mennä porukalla vesille ja käydä läpi melontaan liittyvää väline- sekä turvallisuustietoutta retkellä. Samalla kertaa teen myös ensimmäiset haastattelut.

Kesäkuu 11. päivä

Pääsin vihdoinkin ensimmäistä kertaa Vantaanjoelle melomaan. Menin ensin Haltialan tilalle, mutta ympäristöstä ei nähnyt kovin helposti, onko joelle pääsy mahdollista. Kun paikalla oleva henkilökuntakin vaikutti varsin tie-

tämättömältä ja ohjeisti lähtemään vesille eteläpuolen uimarantojen suunnalta, päätin siirtyä joen vartta etelämmäksi. Haltialan tilalta noin kilometrin verran Vantaanjokea etelään löytyi vihdoin hyvä ja tarkoitukseemme erinomainen paikka rantautua tai lähteä vesille. Tapaninvainion kaupunginosan kohdalla sijaitsee yleinen uimaranta jonka naapurissa toimii kanootteja vuokraava yritys. Keskustelin vuokraamon yrittäjän kanssa, joka antoi hyviä vinkkejä muun muassa Vanhankaupungin kosken kanoottilaiturista ja siirtymisestä joen eteläpäässä meren puolelle melomaan. Lähdin melomaan melontavuokraamon kohdalta etelään päin ja kuvailin samalla videokameralla ympäristöä. Mittasin myös melomani matkan pituuden jota kertyi joen eteläpäähän saapuessani kokonaisuudessaan 5 kilometriä. Rantautumiseen tarkoitettua kanoottilaituria en vielä tällä kertaa löytänyt, mutta ajattelin että ehdin löytää sen toisen tutustumisreissun aikana.

Kesäkuu 21. päivä

Työstin kesäkuussa 11. päivä Vantaanjoella melomastani matkasta videon, jonka aion näyttää nuorille ja heidän ohjaajilleen 25. päivä tavatesamme. Videon on tarkoitus antaa esimakua retkipäivästämmme sekä toimia esimerkkinä nuorille tavoitteestamme koostaa heidän oma videonsa heinäkuun tulevasta melontaretkestä.

Kesäkuu 25. päivä

Tapasimme koko ryhmän kanssa. Nuoret vaikuttivat innostuneilta. Kävimme rannalla läpi turvallisuuteen liittyviä asioita. Sää ei ollut vielä kovin kesäinen ja tuuli kävi rantaan kohtalaisesti. Melonnan aikana huomasin että nuorten oli mukavampi meloa vastatuuleen polvien päällä istuen. Matkanteko oli työlästä ja mielessä käväisi ajatus siitä, olenko suunnitellut retken melontaosuudet liian pitkiksi, varsinkin jos sääolosuhteet sattuvat kovin vaativiksi heinäkuussa.

Tapaaminen sujui kuitenkin hienosti ja tunnelma on innostuneen rohkaiseva. Ohjaajia haastatellessa kerroin, että melontapäivän lopullisen reitin päätökset täytyy jättää säiden takia viimehetkiin, mutta yleensä sääennusteet ovat jo melko tarkkoja päivä tai kaksi ennen h-hetkeä. Toinen mietittävä asia on siirtymät. Olin alkanut kallistumaan siihen, että päivä kannattaa suunnitella niin, että autolla siirtymisiin liittyvä aika odotteluneen jäisi mahdollisimman lyhyeksi. Haasteena järjestelyissä olisi siis sääolosuhteiden muuttumisen lisäksi lautojen kuljettaminen ja siirtymiset melontaympäristöjen välillä. Huonoimmassa tapauksessa melonta toteutuisi ainoastaan Vantaanjoen eteläosassa edestakainen matka meloen. Joki on siinä mielessä turvallinen ympäristö meloa, että ranta on koko ajan melojien lähituntumassa eikä se ole tuulen vaikutukselle niin altis.

Heinäkuu 19. päivä

Tutustuminen Tammisalon ympäristöön Roihuvuoren pienvenesatamasta käsin: Meloin ympäri Tammisalon ensimmäistä kertaa. Sääolosuhteet oli-

vat ihanteelliset. Heinäkuun helteiden myötä matka sujui lähes peilityynellä merellä kevyesti ja vaivattomasti. Ryhmässä kiireettä meloen aikaa meni reilu tunti ja matkaa kertyi neljä kilometriä. Tammisalon kanava alkaa heti Strömssilahden venesataman kupeesta ja on mielestäni hieno aloitus melontaretkelle. Kanava johtaa Porolahdelle jonka itäpäässä on pienempi valo-ohjattu kanava Tammisalon eteläpuolelle. Reilu puolet matkasta taittuu veneväylien yhteydessä, mutta on turvallisen tuntuinen meloa, jos sääolosuhteet ovat hyvät.

Tämän melontareissu toi vahvistusta sille, että alkuperäinen reittisuunnitelma on sittenkin liian vaativa pituutensa puolesta. Mielessä on, josko kiertäisimme ensin Tammisalon ympäri ja tämän jälkeen siirtyisimme autoilla Vanhankaupungin lahdelle syömään ja edelleen melomaan Vantaanjokea pohjoista kohti.

Heinäkuu 24. päivä

Kävin melomassa Itä-Helsingissä reilun yhdeksän kilometrin lenkin. Aloitin Itä-keskuksen pienvenesatamasta ja jatkoin edelleen kohti Vartiosaarta. Matkalla oli Marjaniemen melontakeskus. Hienoja maisemia. Ainoastaan veneilyväylistä johtuva liikenne oli miinuksena jos ajattelee ympäristöä vähemmän meloneiden näkökulmasta. Tuulisen päivän sattuessa matkanteko on isommasta vesialueesta johtuen varmasti rankempaa kuin suojaisella joella. Tyynellä kelillä reitillä on kaikkien kiva meloa. Matkaa tuli yli yhdeksän kilometriä. Varusteita on hyvä olla mukana melontavälineiden lisäksi muun muassa juotavaa, varvastossut, uimahousut /-puku, T-paita, shortsit, aurinkorasva ja aurinkolasit.

Heinäkuu 25. päivä

Soitin yhteyshenkilölle ja ehdotin, että päätetään lopullinen ajankohta melontapäivälle joko 28.7 maanantaina tai seuraavana päivänä tiistaina. Helteiden myötä ukkoskuuroja on esiintynyt koko maassa ja on selvää, että valitsemme mieluummin ajankohdan jolloin ukkosen todennäköisyys on mahdollisimman pieni. Alustavasti keskiviikko 30.7 näytti sääennusteissa lupaavimmalta päivältä.

Samoin kerroin päivän aikatauluista ja melontaan liittyvistä suunnitelmistani: Ehdotukseni oli, että kiertäisimme aamupäivällä Tammisalon, jonka melomiseen kiireettä kuluisi noin 1½ tuntia. Roihuvuoresta siirtyisimme autoilla Vanhankaupungin lahdelle ruokailemaan ravintola Kuohuun. Ruokailun jälkeen ajaisimme kahdella autolla Tapaninvainion uimarannalle melontaretken päätepisteeseen, jonne jättäisimme toisen auton odotamaan saapumistamme. Auton vientiin tulisi kulumaan noin ½ tuntia. Tämän jälkeen matka jatkuu meloen Tapaninvainion uimarannalle. Melontakilometrejä päivälle kertyisi yhteensä 9 km.

Huonolla tuurilla suunnitelmia pitäisi muuttaa viime hetkellä tai päivän aikana. Jos taas kaikki menisi säiden puolesta parhain päin, päivä olisi helteisen lämmin ja vähätuulinen, mikä loisi miltei parhaat mahdolliset asetelmat produktin toteutukselle. Sovimme yhteyshenkilön kanssa, että soit-

telemme vielä uudestaan viikonlopun jälkeen maanantaina. Hän oli innostuneen oloinen, mikä oli rohkaisevaa kuulla.

Heinäkuu 29. päivä

Soitin eilen yhteyshenkilölle, kuten olimme aiemmin sopineet. Sääennusteet näyttivät paremmilta kuin uskalsin odottaa. Ukkosen uhka ei ollut kokonaan väistynyt, mutta näytti siltä, että sen todennäköisyys olisi suurempi vasta illalla ja näin ollen meillä olisi hyvin aikaa toteuttaa melontapäivä, kunhan lähdemme liikkeelle ajoissa. Reissuun lähdemme siis keskiviikkona 30. päivä kello 8:00. Yhteyshenkilöni kertoi hakevansa laudat valmiiksi, jottei niitä tarvitse lähteä noutamaan enää lähtöpäivän aamuna.

Kävin aamupäivällä Helsingissä ja ajoin autolla läpi kaikki siirtymätaipaheet sekä melontakohteemme, jotta varsinaisena päivänä ei tarvitsisi suuremmin huolehtia autolla suunnistamisesta. Samalla tuli tarkkailtua melontapaikkojen vedenlaatua, olihan sinilevähavaintoja tehty heinäkuun aikana jo Vantaanjoellakin. Kaikki näytti kuitenkin olevan kunnossa. Kävin myös noutamassa Lauttasaaresta meille yhden vuokralaudan keskiviikkoa varten. Jos kaikki menisi suunnitelmien mukaan, tulisi retkipäivällemme ajallisesti mittaa kokonaisuudessaan noin 9-10 tuntia.

Heinäkuu 30. päivä (Retkipäivä)

Heräsin aamulla puoli kuudelta. Aamupalan syötyäni pakkasin vielä viimeiset varusteet. Yhdysesikilöni ei ollut saanut varattua toista autoa, johon heidän omat laudat olisi saanut kuljetuksen ajaksi sisälle, joten varauduin ottamaan varmuuden vuoksi oman peräkärryn mukaan. Ennen starttia vaihdettiin vielä muutama sana parkkipaikalla. Nuoret menivät edeltä autoon ja pienen odottelun jälkeen ilmaisivat jo "ihmettelynsä" joutuessaan odottelemaan meitä aikuisia. Matkaan päästiin kuitenkin suunnitellun aikataulun mukaisesti kello 8 aikoihin.

Ajoimme peräkkäin moottoritietä ja edelleen Roihuvuoreen Strömssilahden pienvenesatamaan. Saimme autoille hyvät parkkipaikat läheltä kanavaa. Aurinko paistoi, meri oli aivan peilityni, oli tulossa jälleen helteinen ja hieno kesäpäivä. Purimme laudat kuljetuksesta ja valmistauduimme kaikessa rauhassa päivän ensimmäiselle melontaosuudelle. Kertasin vielä lyhyesti ennen lähtöä millainen melontaosuus on edessä samoin kuin päivän aikataulua muutenkin. Laudoilla kapeaan kanavaan siirtyminen ja siitä melonnan aloittaminen sujui hienosti toinen toisiamme avustaen.

Yleinen vesiliikenne oli nyt vähäisempää kuin muilla melontakerroilla on kohdallani näissä maisemissa ollut. Matkaa taitettiin kiireettä ja leppoisan tunnelman vallitessa. Välillä jutusteltiin ja ihmeteltiin hienoja asumuksia, veneitä, joutsenia jne. Tammisalon ympäri kierto on neljän kilometrin matkaan kului aikaa noin puolitoista tuntia, kuten olin aiemmin arvioinutkin. Ensimmäisen etapin kohokohdaksi muodostui muutamasta ohi ajaneesta veneestä muodostuneet peräaallot, jotka hauskuuttivat meitä kei-

nutuksellaan ja toivat sopivasti jännitystä ja lisähaastetta etenemiseen. Srömssilahden kapea kanava ja valo-ohjattu vesiliikeneristeys puolimat-kassa jäivät myös selvästi mieleen. Toiselle nuoristamme tuli jonkunlai-nen väsähtäminen puolimat-kassa, mutta huumorilla ja hyväntahtoisella avun antamisella matkamme jatkui väsähtäneen nuoren ollessa toisen ohjaajan hinauksessa. Kierroksen lopussa myös hinauksessa ollut nuori jaksoi meloa viimeiset sadat metrit satamaluiskalle asti. Tämän jälkeen teimme ripeän tavaroiden pakkaamisen, nautimme vettä ja suuntasimme vartin ajomatkan päähän Viikkiin Vanhankaupungin lahdelle ruokailemaan.

Ajaessani toista autoa, en pystynyt havainnoimaan nuorten tunnelmia ajomatkojen aikana, mutta muuten pystyin olemaan mielestäni kohtuullisen hyvin selvillä siitä, millä mielellä nuoret kulloinkin olivat. Samoin mo-lemmat ohjaajat pitivät minua hyvin ajan tasalla ja tulkitsivat pitkäaikaisen nuorten tuntemuksen kautta heidän edesottamuksiaan ja jaksamista. Toi-nen nuoristamme pettyi ravintolan buffet-ruokalistaan, eikä löytänyt kol-mesta ruokalajista mieleistään. Hän jätti ruokailun ohjaajien yrityksestä huolimatta kokonaan väliin ja vetäytyi hetkeksi näppäilemään mukana ol-lutta puhelintaan. Meille muille ruoka maistui hyvin ja saimme tankata so-pivasti energiavarastojamme levähdystauon aikana. Ruokailun päätyttyä kertasin kaikkien kuullen vielä jatkosuunnitelmamme. Molempien ohjaa-jien kanssa keskusteltuaamme arvioimme, että toisen auton viemiseen Ta-paninvainion uimarannalle menee noin puolituntia, jonka nuoret voisivat käyttää haluamallaan tavalla. Sillä välin kun ajoimme toisen auton tulevan etapin päätepisteeseen, olivat nuoret käyneet jäätelö- ja karkkiostoksilla. Takaisin palatessamme kohtasimme jälleen kaksi hyväntuulista ja innos-tunutta nuorta melojaa.

Matka jatkui kantamalla lautoja noin 400 metriä ravintola Kuohun parkki-paikalta kosken ohi ylävirtaan, paikkaan jossa sijaitsi kanoottimelojien asentama pieni ponttooneiden päällä kaislikossa lepäävä laitur. Laiturilta vesille lähteminen jännitti nuoria kosken läheisyydestä johtuen, mutta haasteesta selvittiin hienosti. Todellista vaaraa koskeen ajautumiseen ei ollut. Virtaus oli laiturin kohdalla hyvin pientä ja vettäkin polvenkorkeuden syvyyteen asti. Matkaan kohti Tikkurilaa lähdettiin alittamalla silta, jonka päällä kulkee Lahden moottoritie. Sillalla oli koko kesän tehty kunnostus-töitä ja siitä johtuen kävin vielä edellisenä päivänä varmistamassa työ-maalta, että sillan alitus on varmasti turvallista.

Heti puoli kilometriä melottuamme päädyimme yhteisellä päätöksellä py-sähtymään Pikkukosken uimarannalle uimatauolle. Saimme rannalta oli-joilta uteliaita katseita ja eräs rouva tuli keskustelemaan kansamme me-lontavälineistämme. Toinen nuorista vastaili reippaasti ja asiantuntevasti rouvan kysymyksiin. Uinnin jälkeen matka jatkui edelleen pohjoiseen päin. Toinen ohjaajista keksi meloa rannalta kurkottavien puiden alitse ja siitä tuli myös nuorille vakiokäytäntö. Nuoret kuvasivat vuorotellen omaa matkantekoaan laudan kanteen kiinnitetyllä videokameralla. Toinen 5 ki-lometrin etappimme kesti noin 2 tuntia. Loppupuolella toinen nuorista oli jälleen hinauksessa, mutta oli enemmän matkaa hyvin reipas meloja, aktii-vinen ja hyväntuulinen, letkamme kärjessä selvästi viihtyvä. Toisesta nuo-resta taas näkyi, että hän oli selvästi päättänyt, että haluaa meloa päivän alusta loppuun itsenäisesti eikä antanut periksi. Kaikesta huolimatta hän-kin vaikutti päätösetapin lopussa väsyneeltä ja kysyin varmuuden vuoksi

pariinkin otteeseen haluaisiko kokeilla hinauksessa oloa. Hän halusi meloa kuitenkin sinnikkäästi etapin loppuun asti.

Perille päästyämme lähdimme hakemaan toista autoamme Viikistä ja saavuttuamme puolentunnin kuluttua takaisin pidimme lyhyen palaverin aikuisten kanssa. Nuorille oli luvattu urakan päätteeksi heidän valintansa mukainen ruokailu kiitoksena hienosti sujuneesta päivästä. Päätettiin, että ohjaajat käyvät nuorten kanssa kotimatkan varrella toteuttamassa lupauksemme. Jäin itse pakkaamaan varusteita sekä lupasin kuljettaa yksikön omat laudat takaisin lähtöpisteeseemme. Ohjaajilta matkan aikana ja päivän päätyttyä tullut välitön palaute oli palkitsevaa. Nuoret antoivat palautetta matkan aikana ja sen päättyessä säästeliäämmin, mutta olin vaitoavinani, että hekin olivat molemmat kokonaisuutena päiväämme tyytyväisiä ja kokivat siitä iloa sekä onnistumisen tunteita edellä mainituista väsähtämiseen ja ruokailuun liittyneistä pettymyksestä huolimatta. Sovimme nuorten kanssa, että otan yhteyttä heihin tulevan viikon loppupuolella, jolloin katsomme kalenterista sopivaa ajankohtaa videon (digitarinan) teolle.

Elokuu 8. päivä

Puhelu: Yritin tavoitella jompaakumpaa mukana olleista ohjaajista, mutta kumpikaan ei ollut paikalla. Sovin soittavani viikonlopun jälkeen uudelleen, jolloin kuulin yhdyshenkilöni olevan töissä. Kuvaamaamme videomateriaalia katsellessani tuli mieleeni, että nuoret haluaisivat mahdollisesti nähdä videoleikkeitä ja valokuvia mahdollisimman pian. Melontapäivän jälkeen meillä oli puhetta siitä, että videon tekoon kannattaa ryhtyä mahdollisimman pian.

Elokuu 11. päivä

Soitin aamulla ja sovimme tapaamisesta heti samalle päivälle. Kerroin tuovani muistitikut nuorille. Muistitikkuihin olin kopioinut kuvia ja videoleikkeitä, jotta nuoret pääsevät halutessaan niiden avulla palailemaan retkipäiväämme. Yhteyshenkilöni mielestä ajatus oli hyvä. Toinen nuorista sattui olemaan käydessäni myös paikalla, ja katsoimme porukalla läpi kuvaamaamme materiaalia. Oli mukavaa muistella tekemäämme reissua. Sovimme tapaamisen aikana että nuoret valmistautuvat ennakolta videon tekoon, jonka suunnittelimme tekevämme 31. elokuuta.

8 TOIMINNAN ARVIOINTI

8.1 Aineiston käsitteellinen jäsentäminen

Olen hyödyntänyt arvioinnin toteuttamisessa Karppisen (2010, 131 – 133) esittämää seikkailukasvatuksen analysoinnin- ja jäsentämisen mallia. Käytännössä kyse on aineiston käsitteellistämisestä ja jäsentämisestä. Karppisen mallissa tutkimuksen kohteena olevaa seikkailullista toimintaa lähestytään kahdesta eri näkökulmasta käyttämällä joko ilmiön näkökulmaa tai kasvatuksellisuutta painottavaa toiminnan näkökulmaa. Kahden näkökulman sisällä tutkittavat aiheet jaotellaan vielä tarkemmin niiden ontologisen olemuksen mukaan (olemisen tavan määrittely). Ontologinen olemus määrittää sitä seuraavaa tietämisen tapaa, jossa jäsennetään ja käsitteellistetään tutkimuskohdetta vielä tarkemmin.

Käsitteellistämisen avulla seikkailukasvatuksen toteutusta voidaan arvioida valittua jäsentelyä hyödyntäen. Tutkijan tai toiminnan toteuttajan on myös helpompaa ymmärtää oma roolinsa ja tavoitteensa riippumatta siitä, onko kyseessä esimerkiksi toiminnallinen opinnäytetyö tai seikkailukasvatuksen viitekehyksen mukainen tieteellinen tutkimus. (Karppinen 2010, 132.)

Lähdin tutkimaan opinnäytetyön aikana keräämääni aineistoa valitsemani teoriapohjan sekä työlle asettamieni tavoitteiden kautta. Litteroimalla haastatteluaineiston kokonaisuudessaan pyrin helpottamaan aineiston myöhemmin tehtävää tarkempaa teemoittelua. Teemoittelun toteutin hakemalla aineistosta sellaisia sanoja, käsitteitä ja merkityksiä, joiden katsoin liittyvän työni viitekehyksen mukaisiin pääkäsitteisiin. Videoitua haastatteluaineistoa kertyi noin kahden tunnin pituudelta, joten haastatteluaineiston litteroidusta tekstistä oli suhteellisen helppoa saada kokonaiskuva siitä, kuinka viitekehykseen liittyvät teemat siellä esiintyvät. Tämän jälkeen sovelsin Karppisen ja Lato-
maan (TAULUKKO 1.) jäsenystä havainnollistaakseni oman produktini käsitteellistämisen ja järjestämisen taulukon 2. mukaisesti.

TAULUKKO 1. Seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan tutkimus. Tieteenteoreettisia kysymyksiä ja jäsennyksiä / Seppo J.A. Karppinen ja Timo Latomaa 2009 (Karppinen 2010, 132).

	Ontologia	Tutkimuskohde, tiede
ILMIÖNÄ:	fyysisenä	somaattiset, biokemialliset ilmiöt; lääketiede, liikuntatiede
Seikkailu(kasvatus)	psykkisenä	mielikuvat, kokemus, elämys; psykologia
	sosiaalisena	vuorovaikutus, ryhmäilmiöt, tavat, instituutiot; sosiaalipsykologia
	kulttuurisena	historia, aatteet, ideat, arvot; historiatutkimus, aatehistoria, etiikka
TOIMINTANA:	oppimisen	tietojen ja taitojen omaksumista edesauttavaa
(Seikkailu)kasvatus	kasvun	itseymmärryksen ja autonomian omaksumista edesauttavaa
	sosiaalistumisen	kulttuurin, arvojen ja normien omaksumista edesauttavaa
	Oppimisen	vaikeuksissa ja ongelmissa tukevaa
	kasvun	vaikeuksissa ja ongelmissa tukevaa
	sosiaalistumisen	vaikeuksissa ja ongelmissa tukevaa
	oppimisen	ongelmien ja häiriöiden korjaantumista mahdollistavaa
	kasvun	pysähtymisen ja vääristymien korjaantumista mahdollistavaa

TAULUKKO2. Opinnäytetyön teoreettinen jäsenitys työn arviointia varten Karppista & Latomaata mukailen (Karppinen 2010, 132).

	Ontologia	Tutkimuskohde, tiede
Seikkailu(kasvatus) ILMIONÄ:	fyysisenä, psykkisenä	Seikkailutoiminnallinen haaste (toiminnallisen päivän kuormittavuus)
	sosiaalisena	-Ihmissuhteet, tunteet (sosiaalipsykologia) -Elämyksellisyys ja turvallisuus (seikkailu- ja elämyspedagogiikka)
(Seikkailu)kasvatus TOIMINTANA:	oppimisen	Tietojen ja taitojen omaksumista edesauttavaa: Yhteistyö
	kasvun	Itseymmärryksen ja autonomian omaksumista edesauttavaa: Voimautuminen, reflektio, digitarina

Karppisen (2010, 131 – 133) esittämän seikkailukasvatuksen analysoinnin- ja jäsentämisen mallin tarkoitus on havainnollistaa se, että seikkailukasvatusta voidaan arvioida ja lähestyä hyvin erilaisista näkökulmista käsin. Käytännön toimijat (seikkailua kasvatuksellisena toimintana sovellettaessa) voivat sijoittaa itsensä seikkailutoiminnan ja seikkailupedagogiikan kenttään toiminnan kasvatuksellista ulottuvuutta painottaen. Kun seikkailutoimintaa arvioidaan tai tutkitaan enemmän ilmiönä, on tutkijoiden mahdollisuus sijoittaa itsensä yleisen seikkailutoiminnan, seikkailukasvatuksen, seikkailuterapi-an tai elämyspedagogiikan tutkimuksen kenttään.

Taulukko 2. havainnollistaa tiivistetysti sen, mitkä seikkailulliset teemat ovat opinnäytetyössäni keskeisiä. Taulukoiden 1 ja 2 sisältöjä vertaamalla näkyy kuinka kokonaisvaltaiseen näkemykseen ihmisestä seikkailukokemusten tuottamiseen perustuvat kehittämishankkeet voivat rakentua. Oli kyseessä sitten kertaluonteinen projekti tai pitkäkestoinen hanke, nähdään ihminen seikkailututkimuksen kannalta psyko-fyysis-sosiaalisena kokonaisuutena, joka toteuttaa itseään toiminnan kautta. Interventioiden arviointi tarkoittaa todellisuuden mahdollisimman kokonaistavaltaista arviointia tai todellisuuden jakamista erikseen arvioitavissa oleviin palasiin. (Linnossuo 2007, 216.) Edellä mainitut taulukot eivät vielä sellaisenaan kerro, kuinka taulukkoon liitetyt käsitteet näkyvät sisältöinä jossakin hankkeessa tai esimerkiksi tämän opinnäytetyöproduktin kohdalla. Karppisen mallin mukainen käsitteiden jäsentäminen on kuitenkin hyvänä apuna, kun tehdään tutkimuskohteena olevasta temasta projektin jälkeistä arviointia.

En ollut osannut huomioida Karppisen esittämää jaottelua, kun ryhdyin suunnittelemaan opinnäytetyöni toteutusta. Näin jälkikäteen ajatellen analysoinnin mallin soveltaminen jo produktion suunnitteluvaiheessa olisi ollut suureksi avuksi heti alkumetreiltä lähtien. Linnossuo (2007, 216) on todennut seikkailun kokonaisvaltaisuuden ja ihmisen tutkimisen koko merkitystodellisuudessaan asettavan seikkailukokemusten tutkimukselle lähes mahdottoman tehtävän, ja hetkittäin siltä se on tuntunut myös minusta näin ensikertalaisenkin näkökulmasta. Produktin toteuttaminen on ollut mielenkiintoinen ja opettavainen seikkailu myös sen toteuttajalle. Karppisen laaja-alainen malli (TAULUKKO 1, 31.) antaa hyviä suuntaviivoja niin kokeileville opinnäytetyöntekijöille, seikkailun ammattilaisille kuin syvemmän tieteellisen tutkimuksen tekijöillekin.

Arviointiluku kokonaisuudessaan noudattelee valitsemiani pääteemoja, mutta en käy jokaista teemaa yksityiskohtaisesti läpi vaan olen päätenyt yhdistelemään niitä yhteisien otsikoiden alle. Olen pyrkinyt sijoittamaan saman otsikon alle teemoja, joilla on luonteva sisällöllinen yhteys produktini toteutuksessa sekä kerätyssä aineistossa, vaikka niiden ontologinen olemus veisi ne (tutkimuksen kohteina) perusteellisemmän tutkimuksen yhteydessä toisistaan erilleen. Edelliseen liittyvä ratkaisu kertoo myös siitä, kuinka näen opinnäytetyöni kontekstin ja roolin. Ajattelen opinnäytetyöni seikkailutoiminnan kokonaisvaltaisena ja tapauskohtaisena toteutuksena, en niinkään tutkimuksena, jossa haettaisiin yleistettävyyksiä. Teemojen yhdistely arvioinnin yhteydessä voidaan nähdä tekijän luovana ratkaisuna sekä pyrkimyksenä viitekehysten mukaiseen kokonaisvaltaiseen kuvaukseen. Olen tavoitellut myös sitä, että teemojen järjestys yksittäisen otsikon sisällä näkyisi myös kappaleiden sisällöissä, joissa vuoropuhelua tuottavat haastatteluaineiston suorat lainaukset, opinnäytetyöntekijän kommentit sekä viittaukset teorialähteisiin.

8.2 Elämyksellisyys ja turvallisuus

Perttula (2007, 53 - 54) toteaa elämyksellisyydestä, ettei tule olemaan tilannetta, jossa kaikki tarkoittavat sillä samaa asiaa. Elämyksellisyyden määrittelyssä Perttula viittaa Rauhalan (2005, 31 – 62) holistiseen ihmiskäsitykseen, jossa elämyksellisyys on tajunnallisuuden tapa ilmetä. Näin ollen kaikki inhimillinen tajunnallinen toiminta voidaan nähdä laajasti ajatellen elämyksellisenä. Elämys voidaan nähdä myös kokemuksena, joka on ihmiselle henkilökohtaisesti erityisen tärkeä. Elämykset voivat erottua lukuisista muista kokemuksista, joiden avulla elämäntilannetta kokonaisuutena ymmärretään.

(Perttula 2007, 57.) Mitä enemmän yksilö osallistuu prosessiin, sitä voimakkaammaksi elämyksellisyyden kokeminen muodostuu (Erkkilä 2010, 181).

Tämä produktin kokemuksen mukaan elämykselliseen seikkailutoimintaan voi liittyä myös odotuksia, jotka saattavat olla ristiriidassa itse toteutuksen kanssa. Retkelle valmistautuessamme kävimme keskustelua, jossa jouduimme arvioimaan toiminnan turvallisuutta ehkäpä yllättäenkin myös esteettisyyden näkökulmasta. Esteettisyyskin voi muodostua merkittäväksi osaksi elämystä:

H: Onko sulla tuohon päivään liittyviä toiveita, odotuksia?

N: Mä haluan vaan että on aurinkoista. Pitääks siellä laittaa kelluntaliivit?

H: Vaikeuttaako ne melomista?

N: Mun mielestä ne on rumat.

H: Turvallisuussyistä ne on kyllä tärkeät.

N: Mä osaan kyllä uida.

Onneksemme helteinen ja tuuleton sää antoi retkipäivälle puitteet, jotka mahdollistivat nuorten toivomuksen kelluntaliivien pois jättämisestä. Ennen päätöstä kävimme ryhmän kesken keskustelua kelluntaliivien käytöstä. Yhteisen pohdinnan tuloksena päädyimme siihen, että nilkkaan kiinnitettävä karkuremmi oli tällä kertaa riittävä ratkaisu. Lehtosen (1998, 103 - 104) mukaan turvallisuus elämyspedagogisessa seikkailutoiminnassa ei perustu riskien eliminoimiseen, vaan niiden hallitsemiseen, huomioimiseen ja hyvään ryhmätoimintaan. Turvallisuus ei ole ainoastaan fyysistä vaan myös jokaisen henkilökohtainen psyykinen kokemus. Nuorten odotukset liittyivät myös ryhmän toimintaan ja tunnelmaan:

N: Joo, mä olin kyllä alusta asti silleen, et kyl mä lähen, koska se kuulosti ihan sika kivalta ku O kerto.

H: Oisko meillä jotain tavoitteita tolle päivälle?

N: No varmaan ainakin se et, kaikilla on sen päivän jälkeen tosi hyvä fiilis. Ettei ketään ole jätetty ulkopuolelle. Et kaikille jää hyvä olo päivästä ja on ollu kivaa.

Hyvän yhteishengen ja onnistuneen seikkailun (elämypedagogiikka) näkökulmista oli hienoa, että haastatteluissa tuli esille myös odotus siitä, että toimimme päivän aikana yhtenäisenä ryhmänä toisiamme huomioiden. Ilmapiirollä on suuri merkitys sille, että ryhmässä uskaltaa kokeilla omia rajojaan ja olla oma itsensä. Luottamuksen rakentuminen suhteessa ryhmään ja sen ohjaajiin lisää myös osallistujien henkilökohtaisen sitoutumisen astetta. (Linnossuo 2007, 205.) Edellisten lisäksi nuorten odotukset liittyivät aurinkoon, ruokaan ja hyvään tunnelmaan. Hyväntahtoisella huumorilla lausuttiin myös odotuksia sen suhteen, että joku meistä saattaisi päätyä tahattomasti veden vaaraan retkipäivän aikana.

Toteutuksen kannalta oli erittäin rohkaisevaa ja mukavaa huomata jo alkutaipaleella osallistujien innostus produktiamme kohtaan. Toinen nuorista totesi ensimmäisen tapaamisen yhteydessä, ettei malttaisi odottaa enää retkipäivään asti. Myös videointi vaikutti kaikista lähtijöistä tärkeältä osalta päivämme toteutusta. Retkestä puhuminen ja toisiimme tutustuminen toi mukanaan hyvää innostusta ja lisäsi luottavaisuutta koko seikkailullisen haasteen toteutuksen ylle. Osallistujia ennakolta näkemättä riski epäonnistumiselle toteutukselle olisi ollut varmasti suurempi. Ensimmäisen tapaamisen myötä sain jonkinlaisen kuvan nuorista, heidän fyysisestä jaksamisestaan sekä suhtautumisestaan projektiamme kohtaan. Olin myös iloinen saadessani nuorten ohjaajilta palautetta, jonka mukaan olin rauhallisella olemuksellani saavuttanut nuorten luottamuksen. Osallistujien henkisellä ja toiminnallisella valmistautumisella oli mielestäni oleellinen merkitys turvallisuuden tunteen ja ryhmähengen kehittymiselle ja sitä kautta positiivisen elämyksen tavoittelulle.

8.3 Seikkailutoiminnallinen haaste, yhteistyö ja ihmissuhteet

Seikkailukasvatuksellisuuden työotteen mahdollisuudet liittyvät ennen muuta yhteisen toiminnan kautta syntyviin ihmissuhteisiin. Toiminnan muoto tai menetelmät eivät ole lopulta niin tärkeitä, vaan se miten ihmissuhteet kehittyvät toiminnan myötä. Yhteisen kokemuksen ja tekemisen jakamisen kautta ryhmässä tutustutaan muihin ja luodaan pohjaa luottamukselle ryhmän jäsenten välillä.

H: Onko toiminnallisuus juttuna yleensäkin sellainen, että näetkö sillä mahdollisuuksia?

O: Joo, varmaan tosi tärkeä juttu niinku näitten nuorten välisissä suhteissa ja aikuisten ja nuorten välisissä suhteissa et on tälläsii toiminnallisia juttuja.

H: Tavoitteena projektissa oli saada aikaiseksi luontevaa kanssakäymistä ja vuorovaikutusta nuorten ja aikuisten kesken. Jos tavoitetta lähtee pilkkomaan, niin miten näet meidän onnistuneen, nimenomaan nuorten näkökulmasta nähtynä?

O: Kyl mä uskon et siinä oli niinku molemmilla semmoinen seikkailuodotus ennen sitä ja sitte sen aikana ja silleen et tästä selvittää. Mä uskon et se on ollut positiivinen kokemus molemmille ja itselleni myöskin. Se meni varmaan siinä aika rajoilla, koska siinä oli just niit tilanteita, et oli tosi hauskaa, et mennää yhdessä, ja sit tuli kuiteski niitä tilanteita, et oli silleen, et pääsiskö hinaukseen? Ja se oli matkana just sopiva, sopivasti haastetta ja jossain määrin mä koin sen ite niinku hyvänä et N tuli sitte hinaukseen, et se oli jotenkin sen verran miten N:ää tuntee ni varmaan semmoinen niinku voittokokemus. Silleen et se tavallaan ei ehkä ite jaksanu ja keksi kuitenkin ite keinon.

O: Reitin pituus, jaksaminen, sää ja ryhmähenki ... niin tota kaikki meni oikeastaan tosi hyvin. Edelleen palataan siihen N:n hinaukseen, niin sekin hoidettiin siinä talkoovoimin. Et sekin käännettiin siinä niinku hausmaks jutuks

Seikkailuissa toimintojen onnistuminen edellyttää osallistujilta yhteistyöhön liittyvien taitojen käyttöä. Yhteistyö ja sosiaalinen vuorovaikutus ovat keskeisiä elämisen taitoja myös jokapäiväisessä arjessamme. Yhdessä tekeminen ja sen harjoittelu on oleellinen osa seikkailukasvatuksen pedagogista prosessia. Ryhmätoimintaan sisältyy muun muassa yhteisistä asioista päättämistä, yhteisten tavoitteiden asettamista, vastuunottoa, ongelmanratkaisua ja tuen antamista toiselle. Ryhmä ei myöskään selviä ilman sen jokaisen jäsenen panosta. (Karppinen 2005, 38 & Telemäki 1998, 19.)

Seikkailutoiminnan luonteeseen kuuluu että prosessiin sisällytetään kokonaisvaltaisia haasteita. Produktimme haasteet muodostuivat päivän pituisen retken ympärille, johon itsessään sisältyi tiivistettynä yhteensä yhdeksän kilometriä melontaa, siirtymät melontapaikkojen välillä, kymmenen tuntia tiivistä yhdessäoloa, päivän videointi kolmella kameralla, yhteistyötä ja vuorovaikutusta niin vesillä kuin maalla ollessa, arjesta poikkeava fyysinen aktiivisuus sekä uusi ympäristö ja fyysinen sekä psyykinen jaksaminen helteisessä ilmanalassa. Seikkailukasvatus lähtee siitä oletuksesta, että prosessissa kehittyä osallistujien mahdollisuus kasvulle sekä kasvatukselle. Ryhmän tasolla seikkailukasvatuksen vaikutuksia voidaan nähdä vuorovaikutustaitojen kehittämisessä ja an-

tamiseen, saamiseen ja jakamiseen liittyvien positiivisten kokemusten lisääntymisessä. Yksilötasolla onnistunut toiminta voi tuottaa itsetunnon, itsetuntemuksen ja hallinnan tunteiden paranemista. (Linnossuo 2007, 205 – 206.)

H: Elämyspedagogisessa toiminnassa kuten tässä retkessä on jokaisella omia yksilöllisiä tavoitteita ja haasteita mutta toiminnan tulee pysyä myös ryhmänä kasassa. Ehkä tässä oli sitten sopivasti niitä haasteita?

O: Mä luulen, et siin oli. Suunniteltuja haasteita oli tietysti nämä melomis-
osuudet ja ne oli ihan sopivia ja sitten yllätyshaasteena tuli sitten tämä ruokailuhaaste, mutta mä näkisin et siinäkin niinku aika syvällisellä tavalaki tuli semmonen onnistumisen kokemus, kun O lähti kuitenkin suklaapatukankin voimalla jatkamaan. Se oli kuitenkin ihan huippuonnistuminen koko porukalta. Yhdessä mentiin läpi, vaikkei nyt ollu ranskalaisia ja sun muita.

Toiminnalle luodaan aina kohderyhmän tarpeiden ja tilanteen mukaiset tavoitteet. Usein oivallukset ja ajatukset seikkailukokemusten vaikutuksista tulevat mukana olleille vasta jälkeempään. Toiminnan välittömät vaikutukset liittyvät usein ennen muuta ilmapiirissä ja yhteishengessä havaittuihin muutoksiin. (Linnossuo 2007, 204 - 206.)

H: Miten tota, miten sä koet meidän yhteistyön sujuneen siellä? Kaikkien kesken, sujuko meillä mitenkä?

N: Tosi hyvin, Itse asiassa en ois ajatellukaa etteikö ois sujunu hyvin... tai siis naurettii yhdessä ja oltii ilosii ja kaikkee et, puhuttii toisillemme kaikkee kivaa – kyl se suju mun mielestä ihan hyvin.

O: Mun mielestä hyvin. Nuoret teki yhteistyötä ja kannusti välillä toisiaan siinä matkalla. Kyl mä koen, et kaikkien puolesta meni hyvin, et ei siinä mitään sellasta. Siin näytti olevan ihan niinku semmonen oma paikka meillä jokaisella. N tuntui viihtyvän siellä keulassa ja sit kun muut tuli rinnalle, niin tuli vähän semmonen et pääsiskö hinaukseen...

Toiminnan nähtiin lujittaneen jälkikäteen myös nuorten ystävyyttä.

H: Ai se yhteinen päivä on sitte näkyne jotekin nuorten välisessä vuorovaikutuksessa?

O: Kyl se yhdisti, oli se kuitenkin niin merkityksellinen ja iso päivä. Kave-reita ne oli jo ennakoon, mutta kyllähän se on luonu sellast ihan uutta ystävyyttä. Ja aina näillä erikoisilla päivillä on ryhmäyttävä merkitys.

8.4 Reflektio, tunteet, digitarina ja voimautuminen

Reflektion avulla määrittelemme mitä kokemuksessa tapahtui, mitä se tarkoittaa ja mitä asialle tulisi mahdollisesti tehdä tai kuinka siihen pitää reagoida. Reflektiota voidaan kuvata mentaaliseksi toiminnoksi, jonka sisällä toimimme tiedon muokkaamiseksi ja jäsentämiseksi kokemastamme. Refleктоimme, jotta voimme antaa kokemuksillemme merkityksiä ja tehdä niistä toimintaan johtavia päätöksiä. Reflektio kohdistuu niin omaan kuin toisten tekemisiin sekä tarpeisiin. (Ruohotie 2005, 205.)

H: Jokaiselta olen rutiinikysymyksenä kysynyt, ootteko palailleet sitten heinäkuun helteiden jälkeen tähän retkeemme? Onko se näkyny millään tavalla?

O: Kun ollaan oltu nuorten kanssa niin ehkä silloin ollaan palattu siihen, kesän ehkä kuumimpaan ja ehkä hienoimpaan päivään. Ehkä jopa sellasta huulenhiettoa siitä N:n hinaamisesta ja siitä auringonotosta

Seikkailukokemusten vaikutukset voivat erota huomattavasti toisistaan. Usein kokemusten prosessointi ja vaikutukset tiedostetaan vasta tapahtuneen jälkeen, eivätkä ne tule välttämättä esiin välittömästi. Kokemus voi olla osallistujalle myös negatiivinen tai ei aina niin miellyttävä. Tästä johtuen tunteiden tunnistaminen ja käsittely on erityisen tärkeää kokemusten reflektointivaiheessa. (Karppinen 2005, 38.)

H: Oliko toi tapahtumana sellainen, että ootteko tehneet jotain vastaavaa... täällä aikaisemmin, ootko sä ollu mukana?

N: Ei me olla kyl mun mielestä tehty ees mitään tollasta sinä aikana ku mä oon täällä ollu... tai ainakaan noin sellasta kivaa,... emmä tiä, ei kyl oo tehty. Jotenki toi oli kyl just kivaa. Se oli tommonen kiva kokemus.

H: Tota, millä tavalla sä koet sen haasteena? Melottiinhan me kuiteski 9 kilometriä sinä päivänä. Oliko se semmonen, mitensä sä arvioisit sitä päivänä yleensä?

N: No kyllä se oli kuiteski haasteellista, sillee ku oli kuitenkin loma ja piti herätä aikaisin, silleen oli se kyllä aika haastava ja välillä täyty yrittää jaksaa ja sillee, mut kyllä se muute oli ihan kivaa sillee ja jakso.

H: Hienoa, hyvä. Tota miltä on tuntunu olla mukana tässä kaikenkaikkiaan? Oikeastaan se alko sillon keväällä kun mä tulin teitä tapaamaan, miten sä oot kokenu tän, mä oon nyt käyny täällä useamman kerran. Onko tää ollu mielekästä kokonaisuutena, mikä on ollu parasta tai...?

N: No ainakin sillee se päivä oli paras, ku me oltii siellä melomas, ja seki oli ihan kivaa, ku sä tulit näyttää sinne, et miten. Ku välillä tuntu silleen, ku

sä tulit täällä käymää ennen tätä kertaa, et silloin alko tuntuu, et ei oikein jaksu. Mä olin niinku huoneessa sillo ja melkee nukahtamassa ja kaikkee, mut... aika paljo läksyi ja kaikkee.

H: Sä meinaat sitä videon tekoo?

N: joo

Opinnäytetyössäni oli tavoitteena, että mahdollisimman paljon nuorten kuvaama ja muokkaama digitarina toimisi heidän omana tarinan kaltaisena tulkintana yhteisestä kokemuksestamme. Digitarinan tekoon liittyen tapasimme kaksi kertaa, joista ensimmäisen yhteydessä toinen nuorista ei ollut paikalla. Toisen tapaamisen aikoihin nuorilla olivat jo koulukiireet alkaneet ja päädyimme lopulta yhdessä tuumin ratkaisuun, jossa digitarinan työstäminen sen lopulliseen muotoon jäi opinnäytetyöntekijän tehtäväksi. Olimme kuitenkin valmistelleet videon tekoa ja nuoret olivat ehtineet valita mieleistä musiikkia digitarinan taustalle, joten videon tekeminen oli saatu yhdessä hyvälle alulle.

H: No miltä se, et me videoitiin ja sä kuvasit, tuntu. Oliko se hyvä asia?

N: Oli se joo ihan hyvä asia.

H: Mikä siinä on hyvää?

N: Ainaki siitä saa muistoja, semmoisia juttuja. Emmä tiä. Sit mä tykkään muutenki kuvata.

H: Tuleeko sulla mieleen jotain, mitä ois voitu tehdä toisin tai paremmin?

N: Emmä tiä. Mut ois tollasille retkille kiva mennä niinku kavereitten kaa.

H: Luuletko että palaat nähdyn videon kautta tuohon retkeemme tulevaisuudessa?

N: Joo, luulen... todellaki. Kyl mä uskon et mä voin kattoo ton kaverin kaa, monestiki sillee.

Tarinan kertominen mahdollistaa uusien näkökulmien avautumisen ja oman tarinan uudenlaisen ymmärryksen. Kerrottu tarina tulee samalla todeksi, kun se voidaan kokea omaksi ja ilmaista kokemuksina toisille. Tarinaa kertomalla tulemme samalla jäsentäneeksi omia ajatuksiamme. (Barkman 2013, 282.)

O: Mahtava päivä. Ja nytkö katto videota ja vaikka näin lyhyt aika tosta päivästä, niin silti liikutti. Et kyl se tärkeä päivä oli ja paljo jätti sellasii läm-

pimii muistoja. Ja oikeestaan kaikki aivan nappii. Se oli sellainen sopiva. Se oli voitettavissa ja antoi sellaista haastetta ja ei jääny liian sellainen verenmaku suuhun. Äärimmäisen hyvin arvioitu se reitin pituus ja ilmaku sattu vielä noin hyväks, niin oli kyllä kokonaisuudessaan hyvä paketti.

Kuvatuista videoista tehty digitarina koettiin erityisesti ohjaajien taholta laadukkaana muistona yhteisestä kokemuksestamme. Todettiin myös, että video on siinäkin mielessä autenttinen, että kun kameroita kuljetettiin mukana koko päivän, on materiaalistakin nähtävissä kameraan tottuminen ja aidon retkitunnelman välittyminen. Konstruktivistista oppimiskäsitystä elämyspedagogiikkaan soveltava prosessi etenee koetusta elämyksestä sen avaamiseen, tulkitsemiseen sekä käsitteellistämiseen, jonka jälkeen tapahtuneelle voidaan luoda uusia merkityksiä. Merkityksien luominen toimii osana reflektioprosessia. (Karpainen 2007,88 – 89.)

O: Kymmenen vuoden päästä täl on paljon isompi merkitys kun me edes osataan kuvitella. Se on ihan varma ja miksei esimerkiksi huonoina päivinä omassa huoneessa ton videon kattaminen ni miksei se oo ihan voimaannuttavaa.

H: Oottekste jutelleet, kerranneet kenenkään kanssa mitä retkipäivän aikana tehtiin?

O: No ei mitään sellast syvällistä tälläst pohdintaa et mitä tapahtu. Kyllä se kuitenkin tuntu, et se sellanen haaste oli, et esim. sillon ku niinku palattiin, ni ei siinä hirveesti mielessä ollu, et alettais niinku hirveesti analysoidaan niinku. Et siin oli sellanen olo, et oli ihan haaste kyllä. Joo emmä usko et tässä mitään yhdessä sen kummemmin, todettu vaa et kiva retki.

H: Luuletteko että palaatte vielä jossain vaiheessa muistelemaan retkeä?

O: No, varmaan vois ny vaik pianki kun kaikki on nähny videonkin.

Reflektiivisessä ajattelussa voidaan erottaa itsereflektio ja toisiin kohdistuva reflektio sekä reflektio yleismerkityksessä. Reflektio yleismerkityksessä voi kohdistua mihin tahansa ja toisiin kohdistuva reflektio havainnoi muiden ihmisten toimintaa ja tarpeita. (Ruohotie 2005, 207.)

H: Opitko mitään uutta nuorista tai toiko vuorovaikutus retkellä esiin jotain sellaista mitä et ollut aikaisemmin huomannu?

O: No, sen mä tuossa jo sanoinkin, et N jossain määrin antoi periksikin siinä kohdin kun meni hinaukseen, mutta se tuntu siinä kohdin et se oli jonkimmoinen luottamustehtävä, et hän hinauksessa. Et se oli kuitenkin N:n tapa osoittaa et mennään loppuun asti tää homma. Et se oli hyvinki

semmonen luottamustehtävä, ku sai hinata lopussa. O:n suhteen koin kaikin puolin semmoisena vahvistavana.

H: Miten tota nuorien näkökulmasta. Mitä luulet et nuorille ehkä oppimiskokemuksena, jos jotain vielä summaan.

O: Mä veikkaan et just ehkä se semmonen oma jaksaminen ja tsemppaaminen ja tietysti toi lautojen käyttö myös ehkä heille, Omien voimavarojen käyttöönotto ja semmonen jaksaminen, läjässä pysyminen. Et kyl toi semmonen seikkailu oli.

Ohjaajien vastauksissa näkyi myös videon tekemisen (digitarina) merkitys nuorten kokemusten uudelleen palauttamisen näkökulmasta.

H: Joo, tuosta videon merkityksestä, äsken kun kateltiin videota, niin mainitsit, että nuorille sen merkitys voi olla sitten tuonnempana isompi kun ovat 5-10 vuotta vanhempia.

O: Ihan varmasti, et niin vähän täällä on nuoria kuvattu tai yleensäkkään lapsia. Et semmosta pitäis tehdä enemmän ja sitte tämmönen liikkuva kuva ja tommosen kokemuksen vuosien päästä katsominen. On varmaan erittäin merkityksellistä, et tekee jopa niin kuin sellaisen paluun tähän lastenkotimaailmaan. Et on niin iso vaikutus. Et vois in laittaa sen kymmenkertaisena. Mitä edes voidaan miettiä. Et kuinka paljon se vaikuttaa heihin kymmenen vuoden päästä toi videon kattominen.

8.5 Eettiset ratkaisut.

Opinnäytetyöntekijän tulee sitoutua pitämään huolta yksittäisten henkilöiden tietosuojasta niin, että yksittäiset henkilöt eivät ole tunnistettavissa. Kirjallisessa raportissa esille tuodut asiat olen myös kirjoittanut niin, kuin tutkimuskysymysten näkökulmasta on ollut oleellista (Diak 2010, 13). Jo ennen aloitustapaamista nuorille oli selvitetty opinnäytetyön tarkoitus ja rakenne sekä heidän omaisiltaan ja sosiaalityöntekijöiltä oli saatu suostumus (LIITE 1) nuorten osallistumiselle opinnäytetyön toteutukseen. Loppuraportissa nuorten tunnistettavuus on häivytetty poistamalla ihmisten nimet sekä muuta tunnistettavaa tietoa kuten lastensuojeluyksikön nimi. Virallisella luvalla varmistin, että tutkimukseen osallistuvilla on tiedossa opinnäytetyön tarkoitus ja sen luonne. Samalla informoin tutkimuksen aineiston käyttötarkoituksesta ja varmistin että osallistuvilla on tieto siitä, että heidän henkilöllisyytensä jää vain opinnäytetyön tekijän tietoon. Opinnäytetyöprosessin päätyttyä kaikki osallistujia koskeva video- ja haastattelumateriaali hävitetään opinnäytetyön tekijän toimesta.

Tutkijan tulee noudattaa erittäin korkeaa eettisestä herkkyyttä kuvauslupien kohdalla ja tutkimuskohteiden intymiteetin vaalimisessa. Ihmisen kunnioittaminen, vuorovaikutuksen tasa-arvoisuus sekä oikeudenmukaisuuden korostaminen ovat myös tutkimus- ja kehittämistoiminnan tavoitteena. Rakentava kriittisyys tulee olla perustana mahdollisten uusien ammattikäytäntöjen kehittämiseksi. Eettisyys merkitsee tutkimus- ja kehittämistoiminnassa muun muassa sitä tapaa, jolla tutkimuksen tekijä suhtautuu työhönsä, ratkaistaviin ongelmiin tai henkilöihin, joiden kanssa tutkimusta tehdään. Eettinen ote tulee näkyä koko opinnäytetyöprosessin ajan metodien valintaan, tiedonhankintaan, työskentelyyn, julkaisemiseen tai soveltamiseen liittyen. (Diak 2010, 11 - 12.)

Joissakin tapauksissa videon esittämiseen voidaan hankkia lupa ja sopia kuvatun materiaalin esittämisestä esimerkiksi koulutus-, työnohjaus- tai kuntoutusryhmätilanteessa. Tässäkin tapauksessa kuvatun materiaalin käyttö rajataan selkeästi ja täsmällisesti. (Vienola 2005.) Opinnäytetyön videomateriaalin pohjalta tehty digitarina tehtiin vain yksityiseen käyttöön, ja kopiot siitä jäivät vain produktissa mukana olleille nuorille. Pyysin toteutuksessa mukana olleilta jälkikäteen lupaa esittää tuotoksemme opinnäytetyön ohjaavalle opettajalle, johon kaikki suhtautuivat myönteisesti.

8 POHDINTA

Opinnäytesyhteistyönä tehty yhteistyöprojekti toteutui prosessina alusta loppuun asti hyvässä ja rohkeasti kokeilemaan tukevassa ilmapiirissä. Toteutukseen on liittynyt toimintatutkimuksellinen ajattelutapa, jossa nähdään paljon samankaltaisuuksia seikkailukasvatuksen periaatteiden kanssa (Kurtakko 1998, 136). Toimintatutkimusta pidetäänkin ehkä enemmänkin tutkimusstrategisena lähestymistapana kuin menetelmänä (Heikkinen 2007, 196). Toimintatutkimukselle on ominaista toiminnan ja tutkimuksen samanaikaisuus sekä pyrkimys saavuttaa välitöntä ja käytännöllistä hyötyä. Toimintatutkimuksen prosessimainen luonne antaa mahdollisuuksia erilaisten menetelmien luovaan soveltamiseen. (Heikkinen 2007, 196 - 201.)

Carr ja Kemmis (1986, 166) määrittelevät kolme ehtoa toimintatutkimuksen luonteelle: Intervention kohteena tulee olla sosiaalinen käytäntö, joka on altis muutoksille ja johon halutaan vaikuttaa. Halusin produktion avulla lähteä kokeilemaan, kuinka toteuttamamme toiminnallisuus vaikuttaa ohjaajien ja nuorten välisiin suhteisiin sekä nuorten keskinäisiin suhteisiin. Toiseen ehtoon kuuluu, että toiminta etenee suunnitellusti, toiminnan, havainnoinnin, ja reflektoinnin spiraalimaisena kehänä, jossa sen eri vaiheita suhteutetaan toisiinsa. Tässä kohdin produkti eteni valmisteluvaiheen yhteydenpidosta itse toiminnan toteutukseen, johon sisältyi kaksi erillistä ryhmän melontatapahtumaa sekä digitarinan tekemiseen liittyvät tapaamiset. Lisäksi kaksi eri haastattelukertaa toimivat koko ryhmän suunniteltuina reflektioon pyrkivinä kohtaamisina. Kolmas ehto liittyy toiminnan vastuullisuuteen, jonka mukaisesti kaikki osallistujat ovat vastuussa toiminnastaan niin itselleen kuin myös muille. Myös kolmas ehto toteutuu produktion kohdalla ja liittyy luontevasti seikkailukasvatuksen pedagogiikkaan ryhmänä toimimisesta.

Koen oman roolini produktin toteutuksessa hyvin paljon seikkailukasvattaja Timo Lehtosen (1998, 97 - 98) ajatusten mukaisena. Tällöin toteuttajan näkökulmasta elämyspedagogiikka merkitsee tavoitteellista ja kokonaisvaltaista kasvuprosessia, jossa luonto voi tarjota puitteet ja olosuhteet henkilökohtaiselle oppimiskokemukselle. Ryhmä tuo mukanaan tuen ja turvallisuuden, jonka mukana uudet haasteelliset tilanteet ja olosuhteet on mahdollista kokea turvallisesti seikkailun ja elämyksen näkökulmasta. Toiminnan järjestäjän tehtävänä on ollut prosessin käynnistäminen, mahdollistaminen, seuraaminen ja tukeminen vaikuttamalla toimintaan, ryhmään sekä olosuhteisiin. Toiminnan järjestäjän tehtävä ei tule olla kaikkietävä guru, vaan turvallinen kanssakulkija,

joka on itsekkin etsimässä ja oppimassa, ei kontrolloimassa toisia sen suhteen, kuinka muut ovat omaksuneet hänen mahdollisia oivalluksiaan tai ajatuksiaan.

Halusin kertoa nuorille toimintamme tarkoituksen niin selkeästi kuin mahdollista. En halunnut korostaa opinnäytetyön teoriaa tai pedagogisuutta liiaksi, jotta heidän seikkailussaan säilyisi aitous sekä siihen kuuluva henkilökohtainen löytämisen ja kokemisen ilo ilman suuria ennakoasetelmia tai -odotuksia. Myös haastettuluissa pyrin siihen, että en johdattelisi heitä kysymyksillä tietyntyyppisiin vastauksiin, vaan luotin siihen, että keskustelun edetessä teemat syventyisivät luontevalla tavalla toisen lähtökohtia ja ajatuksia kunnioittaen.

Lastensuojelun käsikirja (2015) rohkaisee työyhteisöjä kokeilemaan erilaisia menetelmiä ja välineitä rohkeasti. Työmenetelmiä ja -välineitä voidaan myös kehittää ja soveltaa omiin käyttötarkoituksiin sopiviksi esimerkiksi käytettävissä olevien resurssien mukaisesti. (THL, Lastensuojelun käsikirja, Työmenetelmät ja –välineet 2015.) Juuri tähän näkökulmaan työelämälähtöinen opinnäytetyö sopii hyvin ja on erityinen mahdollisuus opiskelijalle päästä kokeilemaan uusia asioita. En tuntenut elämyspedagogisen seikkailukasvatuksen teoriaa entuudestaan seikkailuumme ryhtyessä. Aluksi olin epävarma siitä, onko minulla riittävästi tietoa ja taitoja produktin rakentamiseen ja läpi viemiseen. Ratkaisevan tärkeää oli yhteistyökumppanin kiinnostus ja innostus produktia kohtaa. Hyvässä ja kannustavassa ilmapiirissä on kaikkien hyvä lähteä seikkailemaan.

Parviaisen (2007, 205.) mukaan ryhmätoiminnan järjestämisessä ei kannattele pelkäämistään ohjaajien välineellinen erityisosaaminen. Ohjaajien ei tarvitse olla seikkailupedagogeja, taideterapeutteja, psykoterapeutteja tai psykodraamaohjaajia kyetäkseen ohjaamaan ryhmiä. Auttamistyön perusta on ammatillinen empatia, jota tarvitaan vastavuoroisen ja luottamuksellisen suhteen rakentamiseen. Tärkeintä on ohjaajien kyky kuunnella lapsia ja nuoria aidosti sekä tuntea hyväksyntää ja empatiaa. Mielestäni edellisen voidaan nähdä koskevan yhtä hyvin kaikkea ihmisten välistä vuorovaikutusta, jonka perimmäisenä tarkoituksena on toisen arvostaminen, kuuleminen ja huomioonottaminen.

Miina Savolainen (2008,147) on hyvä esimerkki työmenetelmien luovasta kehittämisestä. Savolainen on Voimauttava valokuva-menetelmän luoja. Hän puhuu arjen keventämisen tarpeesta, viitatessaan aiemmin ohjaajan työssään kohtaamiensa lasten elämäntilanteisiin ja tarinoihin. Savolaisen mukaan lastenkodin arjessa on myös hetkiä, jolloin on vaikea pukea kaikkia asioita sanoiksi. Hänen mukaansa koskaan ei voi var-

masti sanoa, kuinka arvokkaaksi aikuisten osoittama pienikin ele osoittautuu. Voimauttava valokuva-projektissa kaikkien Savolaisen kuvaamien nuorten ei ollut helppoa olla kuvattavana, yhdessäolon merkitys oli kuitenkin heille suuri. Retkillä koetut elämykset olivat osalle nuorista merkityksellisempiä kuin itse kuvat. Joku halusi ikuistaa vastaan tulleen järven valokuviinsa ja toinen saattoi ottaa soutuveneen aivot käteensä elämänsä ensimmäistä kertaa. Kuvaamisreissut merkitsivät kaupunkilaisnuorille seikkailua. (Savolainen 2008, 146 - 156.) Jo yksittäisilläkin puheilla ja teoilla voi olla merkitystä lapsen käsityksiin omasta itsestään ja siten hänen hyvinvointiinsa. Ymmärretyksi ja nähdyksi tuleminen on lapsen ja nuoren oikeus, ja se on psyykkisen kasvun ja kehityksen edellytys. (Barkman 2013, 274.)

Uskoisin, että tavoitimme produktin kautta jotakin sellaista, mihin edellä viittaa, kun muistelen produktin viimeistä haastattelukertaa, jolloin olin kiitellyt jälleen kerran nuoria heidän mukana olostaan seikkailumme toteutuksessa. Kysyin lopuksi haastateltavan tunnelmia yhteisestä kokemuksestamme. Vastauksessa on mielestäni nähtävissä melkein kaikki olennainen, mitä lähdimme produktilta hakemaan.

Emmä tiä, mäkin haluan kiittää, se oli tosi kivaa..., ensinnäkin et O pyys muo mukaan, se niinku ajatteli, et tää olis mulle ja N:lle sellanen kiva juttu.

Onnistuneimmillaan elämyspedagogisesta toiminnallisuudesta muodostuu positiivinen kokemus, joka voi olla myös voimauttava. Videoinnin merkityksellisyyteen opinnäytetyössäni liittyi samansuuntainen tavoite Lehtosen (2011) kehittämän Voimauttava video-menetelmän kanssa. Molemmissa videoinnin tavoitteena on positiivisen orientaation yhdistäminen videokuvan käyttöön. Erona on, että Lehtosen Voimauttavassa videossa keskitytään kuvaamaan arjen toimintaa juuri sellaisena kun se näyttäytyy. Videoinnin tavoitteena on painottaa onnistumisia, sekä videon ja positiivisen palautteen avulla löytää ja vapauttaa ohjattavien piileviä voimavaroja. Opinnäytetyöni kohdalla taas korostuu videoidun kokemuksen muistelu, sen läpi käyminen ja samalla sen muokkaaminen eräänlaiseksi digitarinaksi, juuri sellaiseen muotoon kuin päähenkilö itse haluaa sen nähdä. Yhteistä on positiiviseen orientaatioon pyrkiminen sekä tallenteiden katseleminen ja tarvittaessa analysointi jälkepäin. Samoin pyrkimys saada aikaan ohjattavan voimautumista. (Lehtonen 2011, 152.)

Linnossuon (2007, 206) mukaan elämyspedagogisen seikkailutoiminnan merkittäviksi vaikuttavuustekijöiksi arvioinneissa ja tutkimuksissa nousee toiveikkuus, ajatus jokaisen oman elämän sankaruudesta sekä aktiivinen toiminta oman ja toisten hyvinvoinnin

lisäämiseksi. Kuitenkin tieteelliseen näyttöön perustuvaa lopullista totuutta menetelmien vaikuttavuudesta on vaikea tavoittaa (Linnossuo 2007, 217). Särkelä (2001) puhuu auttamisen vastavuoroisuudesta, jonka katsotaan liittyvän vuorovaikutustyön menestyksellisyyteen myös seikkailukasvatuksen viitekehyksessä. Tällöin auttaminen ja hyvä yhteistyö ovat mahdollisia, kun molemmat osapuolet luottavat toisiinsa ja ovat sitoutuneet työskentelemään niin, että työntekijä haluaa auttaa ja asiakas haluaa puolestaan työskennellä. Särkelä korostaa asiakkaan tasa-arvoisuutta, osallistumisen mahdollisuuksia asettua työntekijän rinnalle pohtimaan eri näkökulmia. Kun asiakas kokee tullessa ymmärretyksi ja kuulluksi, hän on valmiimpi ottamaan vastaan myös muiden esittämiä ajatuksia ja toimintatapoja. Tällöin myös auttaminen ja muutos tulevat mahdolliseksi. (Särkelä 2001, 27 – 28.)

Voidaan sanoa, että ihmisen identiteetti on sosiaalinen tuote. Käsitys itsestä kehittyy vuorovaikutuksesta toistemme kanssa. Erityisen tärkeitä ovat ne merkitykset ja tulkinat, joita nuorelle muodostuu hänen elämänsä tärkeiden aikuisten kanssa tapahtuneessa vuorovaikutuksessa. Käsitys omasta itsestä ei ole kuitenkaan lopullinen vaan tilannekohtainen, muuntuva ja kehittyvä. Erilaiset tilanteet ja niiden vaatimukset ja niissä havaitut mahdollisuudet synnyttävät erilaisia minäkäsityksiä. (Ruohotie 2005, 216.)

Retken pohjalta toteutetun digitarinan tarkoitus oli mahdollistaa tapahtuneen käsittely reflektioivana ja mahdollisesti voimaannuttavana kokemuksena. Tavoitteena oli, että lopullisesta videosta olisi nähtävissä nimenomaan nuorten oma tulkinta. Jotta voimautumiselle luotaisiin otollisia olosuhteita, tulee pyrkiä tilanteisiin, joissa toimijan itsemäärittelyoikeudelle luodaan mahdollisuuksia vahvistua. Voimautumisen mahdollisuus on yhteydessä itsemäärittelyn vahvistumiseen. Vahvuutta ei voida antaa toiselle, vaan voimautumisen prosessille voidaan tarjota aikaa, tilaa ja mahdollisia välineitä. Videon teossa jaetut kokemukset vahvistavat yhteisöllisyyttä. Epämiellyttäväkin kokemus on käännettävissä positiiviseksi muistoksi, kun se jaetaan muiden kanssa. Tällöin elämys tai haasteellinen kokemus ei ollut turhaa. Kokemuksen myötä syntyneen videon pariin voidaan palata myöhemmin uudelleen. Videon suhde todellisuuteen on samalla päähenkilön näkökulmasta hänen suhdetta omaan itseensä. Videon tekeminen ja siinä esiintyminen antaa mahdollisuuden määritellä uudelleen, mikä itselle on totta ja samalla mahdollisuuden määritellä itseään. Todellisuuden ja mielikuvituksen välimaastoon jää tällöin tilaa elämäkokemusten uudelleentulkinnalle ja minän reflektiiviselle tarkastelulle. (Kiesiläinen & Toiviainen 2008.)

Seikkailutoiminta voidaan mieltää yleisellä tasolla sekä kohdennetummin. Linnossuon (2007) mukaan seikkailutoiminta voi liittyä virkistäytymiseen, jolloin pyritään vaikuttamaan tunteisiin ja saavuttamaan uutta energiaa tai hauskuutta. Se voi olla luonteeltaan myös koulutukseen liittyvää, jolloin pyritään vaikuttamaan ajatteluun, saavuttamaan uutta tietoa ja tietoisuutta. Kehityksellisellä seikkailutoiminnalla pyritään vaikuttamaan käyttäytymiseen ja saavuttamaan uusia tapoja toimia. Seikkailutoimintaa voidaan hyödyntää myös terapeuttisena työmuotona, jolloin pyritään vaikuttamaan haitalliseen käyttäytymiseen ja löytämään uusia tapoja selviytyä. (Linnossuo 201 – 217.)

Produktin toteutuksena oli päivän pituinen melontaretki, jossa välineenä käytimme SUP-lautoja. Seikkailullinen toiminta tarjoaa lähes rajattomat mahdollisuudet toteuttajilleen, mutta liikkeelle kannattaa lähteä maltillisesti suunnitteleamalla toiminta hyvin ja ottamalla huomioon kohderyhmä, sen toiveet ja tavoitteet. Kokemuksen päälle on hyvä rakentaa, ja jos uusia haasteita lähtisin nyt seikkailun kannalta kokeilemaan, voisi seuraava askel olla pidempikestoisen retken toteutus. Ryhmäkoon kasvattamiseen kannattaa suhtautua harkiten. Vertaisuus ryhmässä on kuitenkin erityisen tärkeää varsinkin nuorille. Ryhmän kokoa ei tulisi kasvattaa kuitenkaan turvallisuuden ja toiminnan perimmäisen tarkoituksen kustannuksella. Elämyspedagoginen seikkailukasvatus on monipuolinen ja hyvä työmenetelmä riippumatta siitä, ovatko sen tavoitteet koulutuksellisia, terapeuttisia, kasvatuksellisia tai virkistymistä tavoittelevia. Tärkeintä on osallistumisen vapaaehtoisuus ja mahdollisuus itse määritellä, kuinka oman kokemuksensa haluaa jälkeensä nähdä.

LÄHTEET

- Bardy, Marjatta 2013. Lastensuojelun ytimissä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, neljäs painos. Viitattu 14.3.2015.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104421/URN_ISBN_978-952-245-853-7.pdf?sequence=1
- Barkman, Johanna 2013. Lasten ja nuorten elämäntarinan äärellä. Teoksessa Marjatta Bardy (toim.), Lastensuojelun ytimissä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, neljäs painos, 273 -283. Viitattu 14.3.2015.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104421/URN_ISBN_978-952-245-853-7.pdf?sequence=1
- Carr, Wilfred & Kemmis, Stephen 1986. Becoming critical: Education, Knowledge and Action Research. London: Falmer Press.
- Diak 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun oppinäytetöitä varten. 5. uudistettu painos. Helsinki: Diak.
- Erkkilä, Raija 2010. Seikkailupedagogiikka opettajankoulutuksessa. Teoksessa Timo Latomaa & Seppo Karppinen (toim.) Seikkaillen elämyksiä II, elämyksen käsitehistoriaa ja käytäntöä. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 177 – 192.
- Eskola, Jari & Vastamäki, Jaana 2007. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Jyväskylä: PS-kustannus, 25 - 42.
- Greenaway, Roger 1993. Playback. A Guide to Reviewing Activities. Windsor: The Duke of Edinburgh's Award.
- Hakala, Liisa 1999. Liikunta ja oppiminen. Mitä merkitystä on kuperkeikalla? Jyväskylä: PS-kustannus.
- Heikkinen, Hannu 2007. Toimintatutkimus – toiminnan ja ajattelun taitoa. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Jyväskylä: PS-kustannus, 196 - 211.
- Heino, Tarja 2013. Lastensuojelun tilastot, asiakkaat ja palvelut. Teoksessa Marjatta Bardy (toim.), Lastensuojelun ytimissä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, neljäs painos, 85 – 107. Viitattu 14.3.2015.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104421/URN_ISBN_978-952-245-853-7.pdf?sequence=1
- Kaikko, Kirsi & Friis, Leila 2013. Menetelmät lastensuojelun tukena. Teoksessa Marjatta Bardy (toim.) Lastensuojelun ytimissä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, neljäs painos, 108 - 120. Viitattu 14.3.2015.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104421/URN_ISBN_978-952-245-853-7.pdf?sequence=1

- Karjalainen, Pauli & Lehtonen Timo 2007. Elämystiikasta arjen elämypedagogiikkaan – 10 vuotta ammatillisen lisäkoulutuksen kehittämistä. Teoksessa Seppo J.A. Karppinen & Timo Latomaa (toim.) Seikkaillen elämyksiä – Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 161 - 168.
- Karppinen 2007. Elämyksestä kokemukseen ja oppimiseen. Teoksessa Seppo J.A. Karppinen & Timo Latomaa (toim.) Seikkaillen elämyksiä – Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 75 - 97.
- Karppinen J.A. Seppo & Latomaa, Timo 2007. Elämyksestä ja kokemuksesta teoriaa ja käytäntöä. Teoksessa Seppo J.A. Karppinen & Timo Latomaa (toim.) Seikkaillen elämyksiä – Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 11 - 20.
- Karppinen, Seppo 2005. Seikkailullinen vuosi haastavassa luokassa, etnografinen toimintatutkimus seikkailu- ja elämypedagogiikasta. Viitattu 13.3.2014. Oulu: Oulun yliopisto, 2005.
<http://herkules oulu.fi/isbn9514277554/isbn9514277554.pdf>
- Karppinen, Seppo 2010. Seikkailukasvatus – erilainen tapa opettaa ja oppia. Teoksessa Timo Latomaa & Seppo Karppinen (toim.) Seikkaillen elämyksiä II, elämyksen käsitehistoriaa ja käytäntöä. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 118 - 135.
- Ketola, Outi 1995. Hoitaminen ja valta. Teoksessa Merja Kovanen, Tarja Suominen & Outi Ketola (toim.) Peiton alta. Hoitaminen kulttuurisena ilmiönä. Helsinki: Painatuskeskus, 61 – 91.
- Kiesiläinen, Ismo & Toiviainen, Mikko 2008. Voimauttava videotyöpajamenetelmä. Viitattu 17.3.2014. Helsinki: Annantalon taidekeskus, Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskus.
http://www.taikalamppu.fi/images/taikalamppu/menetelmaoppaat/menetelmaoppaat_tammikuu2012/voimauttava_videotypajamenetelm1.pdf
- Kumpulainen, Kari 2011. Digitarinat – elämyksiä, oppimista ja yhteisöllisyyttä. Teoksessa Päivi Hakkarainen & Kari Kumpulainen (toim.) Liikkuva kuva – muuttuva opetus ja oppiminen. Kokkola: Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, 53 – 70.
- Kurtakko, Kyösti 1998. Toimintatutkimus – Seikkailua tieteen tekemisessä ja opettamisessa. Teoksessa Timo Lehtonen (toim.) Elämän seikkailu. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 35 - 136.
- Lastensuojelulaki 2007. Viitattu 14.3.2015.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista, 22.9.2000/812. Viitattu 25.3.2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812#L3P15>
- Lehtonen, Kai; Mäkelä, Eeva & Pulli, Kalle 2007. Ohjaus seikkailutoiminnassa. Teoksessa Seppo J.A. Karppinen & Timo Latomaa (toim.) Seikkaillen elämyksiä – Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 127 - 138.
- Lehtonen, Timo 1998. Kunnioittava kohtaaminen elämyspedagogisessa työssä. Teoksessa Timo Lehtonen (toim.) Elämän seikkailu. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 97 - 107.
- Lehtonen, Päivi 2011. Voimauttava video ohjaustyössä. Teoksessa Päivi Hakkarainen & Kari Kumpulainen (toim.) Liikkuva kuva – muuttuva opetus ja oppiminen. Kokkola: Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, 152 - 168.
- Lindholm, Päivi & Väisänen, Jorma 2010. Seikkailutoiminnan kehitykselliset ja terapeutiset tavoitteet. Teoksessa Timo Latomaa & Seppo Karppinen (toim.) Seikkaillen elämyksiä II, elämyksen käsitehistoriaa ja käytäntöä. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 193 - 216.
- Lindlöf, T. 1995. Qualitative communication research methods. Thousand Oaks: Sage.
- Linnossuo, Outi 2007. Seikkailukokemusten vaikuttavuuden tutkimus. Teoksessa Seppo J.A. Karppinen & Timo Latomaa (toim.) Seikkaillen elämyksiä – Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 201 - 223.
- Louhela, Virpi 2010. Seikkailu opetusmenetelmien monipuolistajana. Teoksessa Timo Latomaa & Seppo Karppinen (toim.) Seikkaillen elämyksiä II, elämyksen käsitehistoriaa ja käytäntöä. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 150 - 162.
- Melontareitit.com i.a. Vantaanjoki (Malmin uimaranta - Pikkukoski). Viitattu 21.3.2014. <https://sites.google.com/site/melontareitit/reitit/melonta-vantaanjoki>
- Melontaturvallisuuden neuvottelukunta 2012, a. Melonnan turvallisuusohje. Viitattu 21.3.2014. <http://www.melontajasoutuliitto.fi/@Bin/317655/Melonnan+turvallisuusohje+091112.pdf>
- Melontaturvallisuuden neuvottelukunta 2012, b. Turvallisuussuunnitelma. Viitattu 21.3.2014. <https://melontajasoutuliitto.fi.directo.fi/@Bin/256374/Turvallisuussuunnitelma+23.5.2012.pdf>
- Melontaturvallisuuden neuvottelukunta 2012, c. Riskianalyysi. Viitattu 21.3.2014. <https://melontajasoutuliitto.fi.directo.fi/@Bin/256378/Riskianalyysi+23.5.2012.pdf>

- Nieminen, Juha 1999. Seikkailujen Suomi – eli johdatus nuorisotyön retki- ja leiritömminnan historiaan. Teoksessa Juha Suoranta (toim.) Nuorisotyöstä seikkailukasvatukseen. Professori Matti Telemäen juhlaKirja. Tampere: Tampereen yliopisto, 70 - 98.
- Parviainen, 2007. Luovasti siltaa sisimpään. Teoksessa Alpo Heikkinen, Pauliina Levamo, Maarit Parviainen & Aili Savolainen. Näe minut – kuule minua, kokemuksia ryhmistä. SOCCAn ja Heikki Waris –instituutin julkaisusarja nro 11. Viitattu 16.3.2015.
http://www.socca.fi/files/91/Nae_minut_kuule_minua_kokemuksia_ryhmissa.pdf
- Perttula, Juha 2007. Elämysten merkitys ihmiselämässä. Teoksessa Seppo J.A. Karpinen & Timo Latomaa (toim.) Seikkaillen elämyksiä – Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 53 - 74.
- Pulkamo, Hannele 2007. Seikkailukasvatus ja elämyspedagogiikka nuorisotyössä: Valan väline vai osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen väline. Teoksessa Tommi Hoikka & Anna Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 496 - 520.
- Pääjoki, Tarja (2003) Leikkivät tarinat. Teoksessa Krappala, Mari & Pääjoki, Tarja (toim.) Taide ja toiseus – syrjästä yhteisöön. Helsinki: Stakes, 121–130.
- Rauhala, Lauri 2005. Ihmiskäsitys ihmistyössä. Helsinki: Yliopistopaino.
- Ruohotie, Pekka. 2005. Urakehitys ja kehittävä vuorovaikutus. Teoksessa Esa Poikela (toim.) Osaaminen ja kokemus. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy: Juvenes Print, 200–218. Viitattu 24.3.2015.
https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/95384/osaaminen_ja_kokemus_2005.pdf?sequence=1
- Savolainen, Miina 2005. Maailman ihanin tyttö, Voimauttava valokuva. Taideteollinen korkeakoulu. Taidekasvatuksen osasto. Päätötyö.
- Savolainen, Miina 2008. Maailman ihanin tyttö. Helsinki: Blink Entertainment Oy.
- Siitonen, Juha 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Opettajankoulutuslaitos. Oulun yliopisto. Acta Universitatis Ouluensis E 37.
- Suomen Melonta- ja Soutuliitto ry 2014. SUP-melonta. Viitattu 2.2.2015.
<http://www.melontajasoutuliitto.fi/lajit/sup-melonta/>
- Suomen purjelautaliitto ry 2014. SUP. Viitattu 2.2.2015.
<http://www.purjelautaliitto.fi/sup/>
- Särkelä, Antti 2001. Välittäminen ammattina. Jyväskylä: Gummerus.

- Telemäki, Matti 1998. Johdatus seikkailukasvatuksen teoriaan. Kajaani: Oulun yliopiston Kajaanin opettajakoulutusyksikön julkaisuja B11.
- Telemäki, Matti 1998. Kurt Hahn ja elämyspedagogiikka. Teoksessa Timo Lehtonen (toim.) Elämän seikkailu. Näkökulma elämyksen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin Suomessa. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 11 - 25.
- THL 2015. Lastensuojelun käsikirja. Lastensuojelun suunnitelmallisuus. Viitattu 1.2.2015. <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu/lastensuojelun-palvelujarjestelma#otsikko3>
- THL 2015. Lastensuojelun käsikirja. Huostaanotto ja sijaishuolto. Viitattu 1.2.2015. <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu/lastensuojelun-palvelujarjestelma#otsikko3>
- THL 2015. Lastensuojelun käsikirja. Työmenetelmät ja –välineet. Viitattu 1.2.2015. <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyomenetelmat-ja-valineet>
- THL 2014. Tilastoraportti, lastensuojelu 2013. Viitattu 16.3.2015. <https://www.thl.fi/fi/tilastot/tilastot-aiheittain/lasten-nuorten-ja-perheiden-sosiaalipalvelut/lastensuojelu>
- Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry. 2012 - 2014. Virkisty Vantaanjoella- esite. 8. painos.
- Vienola, Vuokko 2004. Videoiden käyttö tutkimuksen apuvälineenä. Teoksessa Jorma, Enkenberg; Erkki, Savolainen & Pertti, Väisänen (toim.) TUTKIVA OPETTAJANKOULUTUS – TAITAVA OPETTAJA Savonlinnan opettajakoulutuslaitos 2004 Verkkoersio 2005. Viitattu 15.3.2014. <http://sokl.uef.fi/verkkojulkaisut/tutkivaope/vienola.htm>
- Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen oppinäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

LIITE 1. Suostumus tutkimukseen osallistumiseen

1(2)

Seikkailullisen päivän toteutus Vantaanjoella –

ELÄMYS PEDAGOGINEN NÄKÖKULMA

Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosionomi (AMK)

Diakonia ammattikorkeakoulu, Diak Etelä - Järvenpään toimipiste

Ohjaava opettaja

Opiskelija

Juha Soikkeli

Minulle on kerrottu yllä mainitun opinnäytetyön tarkoitus. Tutkimukseen osallistumisesta ei aiheudu minulle minkäänlaisia kustannuksia. Henkilöllisyyteni jää vain opinnäytetyöntekijän tietoon sekä minua koskeva videokuva- ja haastattelumateriaali hävitetään opinnäytetyön valmistuttua. Retkipäivästä tehdään kuvattua videomateriaalia hyödyntäen elokuvallinen musiikkivideo, josta kaksi (2) kopiota jäävät vain retkipäivään osallistuneiden nuorten haltuun.

Voin halutessani keskeyttää tutkimukseen osallistumisen milloin tahansa. Minun ei tarvitse esittää perustelua keskeytykselle.

Tutkimukseen osallistumiseen sisältyy:

- Aloitustapaaminen, jonka yhteydessä opastus ja perehtyminen SUP-melontaan ja turvallisuuteen retkipäivän aikana
- Melontaretki kesällä 2014
- Videon tekemiseen osallistuminen melontaretken jälkeen
- Haastattelut ennen ja jälkeen retkipäivän (yhteensä 2 kpl)

LIITE 1.

2(2)

Osallistun edellä mainitun opinnäytetyön/tutkimuksen toteutukseen. Hyväksyn myös opinnäytetyön aloitustapaamiseen, retkipäivään sekä haastatteluihin sisältyvän videon. Opinnäytetyöhön liittyvän videon tekemisessä käytetään ainoastaan aloitustapaamisen ja retkipäivän videomateriaalia. Videon lopullinen tuotos sisältää ainoastaan osallistujien hyväksymää ja valitsemaa videomateriaalia, osallistujien valitsemaa musiikkia sekä haluttaessa toimintaan liittyvää oheistekstitystä. Elokuvallisen musiikkivideon lopullinen tuotos jää ainoastaan tutkimukseen osallistuvien nuorien käyttöön. Opinnäytetyöntekijä sitoutuu hävittämään kaiken opinnäytetyötä varten videoidun raakamateriaalin tutkimuksen valmistuttua.

Päiväys: _____ . ____ . _____

Tutkimukseen osallistuja: _____
allekirjoitus ja nimenselvennys

Opinnäytetyöntekijä: _____
allekirjoitus ja nimenselvennys

HAASTATTELU 1**LIITE 2**

Millaisia odotuksia/tavoitteita/toiveita sinulla on retkipäivälle:

- päivän toteutukseen liittyviä tavoitteita/odotuksia/toiveita
- ryhmän toimintaan liittyviä odotuksia/tavoitteita
- henkilökohtaisia tavoitteita

HAASTATTELU 2

Muistelua retkestä - mitä teimme, mitä saimme aikaiseksi.

- Olivatko retken aikana kohdatut haasteet sopivia (oikein mitoitettuja)?
- Miten koet yhteistyön retkellä sujuneen?
 - entä retken jälkeen
- Miltä on tuntunut olla mukana projektissa?
 - Millaisia tunteita toteutuksesta on seurannut jälkeenpäin?
 - Mikä toiminnassa on ollut parasta?
 - Mikä mieleenpainuvinta?
- Mitä opimme?
 - Oletko oppinut jotakin uutta? mitä?
- Miltä videokuvaaminen tuntui?
 - Entä elokuvallisen videon tekeminen?
- Mitä olisi voinut tehdä toisin?
 - Vieläkö uudestaan? (kuinka usein olisi sopiva?)
 - Miten vastaavanlaista toimintaa voisi edelleen kehittää?